

1 srijeda, 23.07.2008.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.04h
6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.
7 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju otvara zasjedanje.
8 Izvolite sjesti.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro tajnici. Molim da najavite
10 predmet.
11 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude. Ovo je predmet
12 IT-05-88-T, *Tužilac protiv Vujadina Popovića i ostalih*.
13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem se. Vidim da su ovdje svi
14 optuženi, i u timovima Obrane vidim da nema gospođe Nikolić i gospodina Jossea.
15 Drugi su tu. U ime Tužilaštva, tu su gospodin McCloskey i gospodin Thayer.
16 Dakle, gospodin McCloskey i gospodin Thayer.
17 [Pretresno vijeće i sekretar se savjetuju]
18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Svjedok je također prisutan. Uskoro
19 ćemo početi sa daljim dijelom Vašeg iskaza. U međuvremenu, dobro Vam jutro
20 želimo, gospodine.
21 Gospodine Krgoviću, željeli ste se obratiti Vijeću?
22 G. KRGOVIĆ: Da, časni Sude. U skladu sa odlukom sudskog Veća, od 26.
23 maja 2008. godine, Tužilaštvo i sve strane u postupku su obavezni da, onog
24 momenta kada svedok otpočne svoje svedočenje i položi zakletvu, da dostave
25 dokumenta koja će koristiti tokom unakrsnog ispitivanja. Odbrana generala Gvere
26 je primetila da Tužilaštvo ne poštuje tu odluku Suda. Mi smo usmeno se obratili
27 Tužilaštvu i tražili da se ta odluka poštuje.
28
29
30

1 Kod svedoka Vojinovića, dokumenta koja je... koja je koristio gospodin
2 Thayer su dostavljena tek nakon što je svedok završio svoje ispit... glavno
3 ispitivanje, a za ovog svedoka danas koji svedoči ta dokumenta nam još nisu
4 dostavljena. To direktno utiče na unakrsno ispitivanje Odbrane, jer ta dokumenta
5 se dostavljaju kasno, tako da se desio kao slučaj juče što je bilo da je Odbrana
6 dobila kasno ta dokumenta i neka pitanja nije pomenula i pokrenula u toku svog
7 unakrsnog ispitivanja. Tako da mi tražimo da se taj nalog striktno poštuje. Tako
8 je bilo i u... tokom izvođenja tužiočevih dokaza, ako je slučajno bilo koja
9 Odbrana zakasnila sa obelodanjivanjem, Tužilaštvo je intervenisalo i tražilo da
10 se to uradi. Prema tome, ja tražim da se taj nalog Sudskog veća striktno poštuje
11 i da se Tužilaštvu naloži da, onog momenta kad svedok položi svečanu zakletvu i
12 kada počne da svedoči, da nam se ta dokumenta obelodane. Hvala.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ovo je već stara priča. O tome smo već
14 i ranije razgovarali. Mislim da postoje dvije kategorije dokumenata o kojima bi
15 se moglo govoriti: oni koji su već predviđeni i oni koje je bilo nemoguće
16 predvidjeti, koji se jave zbog nečeg što se dogodilo tokom glavnog ispitivanja.
17 Ali, u svakom slučaju, ko će se obratiti nama? Izvolite, gospodine Thayer.

18 G. THAYER: [simultani prevod] Dobro jutro predsjedavajućem i svima u
19 sudnici. Ja ću se ovom temom pozabaviti samo zato što je danas na mene red. Ovo
20 je zapanjujući argument što smo čuli od kolega. Oni su neformalno od nas
21 zatražili te dokumente, mi smo im rekli koji je naš stav, a naš je stav
22 jednostavan: postignut je sporazum, postojao je dogovor između nas i naših koji
23 je trajao dvije godine tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. Tim Popovića je, na
24
25
26
27
28
29
30

1 neki način, promijenio uvjete kada se gospođa Condon povukla iz tog tima, ali
2 smo postigli dogovor o kojem smo razgovarali i u sudnici, i to je u zapisniku, u
3 vezi s kojim moje kolege nisu imale prigovore niti nikakve ograde kada je to
4 pitanje bilo pokrenuto u ranijoj situaciji, prilikom pritužbe koju je iznio tim
5 Popović.

6 Ovo je jednostavno šok za nas, da sad ovo čujemo od njih, kada su oni
7 svjesni toga na šta su oni pristali, što je ušlo u zapisnik. Mi smo se tog našeg
8 dogovora držali. U sklopu tog našeg dogovora smo pristali i na to da Obrana može
9 svoje dokumente za unakrsno ispitivanje dostaviti na završetku glavnog
10 ispitivanja; dakle, pri samom početku unakrsnog ispitivanja. Podrazumijevalo se,
11 naime, da će taj naš dogovor funkcionirati i tokom izvođenja dokaza Obrane. To
12 je bio naš dogovor, tu su se svi suglasili i mi smo ga se držali dvije godine.
13 Mislim da ne treba biti posebno pametan da bi se shvatilo zašto smo mi na to
14 pristali.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Sad je dosta. Mislim da se strane
16 trebaju sastati i razgovarati oko nekog stola, i riješiti ovo pitanje jednom i
17 za svagda. Mi ćemo prihvatiti svaku odluku do koje Vi dođete. Mi smo pokušavali,
18 znate to, da se ne uplićemo u ovakva pitanja. Mi znamo da možete, u potpunosti
19 smo sigurni da se možete dogovoriti i da onda ne gubimo sad vrijeme na
20 zasjedanja, da se počnemo baviti svjedokom.

21 G. THAYER: [simultani prevod] Časni Sude, samo za zapisnik kažem da je
22 prethodna rasprava o ovoj temi u zapisniku bila na strani 12141, 29. maja prošle
23 godine.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

25

26

27

28

29

30

1 U redu. Ponovo, dobro jutro gospodine Jevđeviću. Gospodin Ostojić će
2 nastaviti sa glavnim ispitivanjem... ustvari, gospodin Nikolić. Izvolite,
3 gospodine Nikoliću.

4 G. NIKOLIĆ: Hvala, časni Sude. Dobro jutro, i dobro jutro svima u
5 sudnici.

6 SVJEDOK: MARINKO JEVĐEVIĆ [nastavak]

7 Ispituje g. Nikolić: [nastavak]

8 P: Dobro jutro, gospodine Jevđeviću.

9 O: Dobro jutro.

10 P: Mi smo juče završili jednu temu, odnosno skoro završili, o naporima
11 Uprave za obavještajno-bezbjednosne poslove i Vojne policije, kako da se
12 eliminišu paravojne formacije. Ja bih hteo samo još dva-tri pitanja u vezi toga,
13 pa ćemo onda preći na drugu temu. Da li je bilo još situacija u kojima s... je
14 Vojna policija /sic/ imala zadatke da na nekim drugim regijama eliminiše rad
15 paravojnih formacija i, ako jeste, da nam odgovorite kad i gdje je to bilo?

16 O: Da, imala je u Sarajevsko-romanijskom korpusu. Tačnije, radilo se o
17 paravojnoj formaciji Brneta, na Ilidži, dole. I tu je vojna policija
18 učestvovala, znači, u... u hapšenju tih lica i sprovođenja, znači, stavljanja pod
19 kontrolu Vojske Republike Srpske.

20 P: Možete li mi samo malo detaljnije reći u vezi te paravojne jedinice
21 na Ilidži? Čija je ona ustvari bila, ko su ti bili pojedinci da su se oteli

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ispod komande? Da li su bili pod nečijom drugom komandom, uticajem?

2 O: Oni nisu bili pod komandom Vojske Republike Srpske. Dobili smo
3 naređenje, također je išao komandant Malinić sa nama... Oni su većinom bili
4 dobrovoljci. Iz Srbije su, ja mislim da su bili.

5 P: Dobro. Recite mi, molim Vas, do kraja rata, dakle, da li je još bilo
6 problema sa tim paravojnim formacijama i da li se uspjelo iskorijeniti njihov
7 uticaj, odnosno njihova pojava?

8 O: Po pitanju ova dva slučaja nismo imali više problema sa... sa
9 paravojnim formacijama, što se tiče brat... u Bratunačkoj brigadi i što se tiče u
10 Sarajevsko-romanijskom korpusu, dole na Ilidži.

11 P: Ja ću Vam sada predočiti jedan dokument, 2D530. Molim da se prikaže i
12 imamo radnu verziju prevoda na engleski jezik. Zamoliću Vas da predate /sic/
13 ovo. Hvala. Molim Vas da malo pogledate dokument, pročitajte, pa onda ćemo da ga
14 prokomentarišemo. Zamoliću da se samo malo dokument podigne, da bi vidjeli dole,
15 u podnožju. Hvala. Možemo?

16 O: Može.

17 P: Dokument je izdao Glavni štab, vidite da je to datum 19.10.1995.
18 godine. 'Oćete mi ukratko reći šta je sadržina, suština ovog dokumenta?

19 O: Pa, ovdje je gen... naređenje koje s... je, ovaj, upućeno od komande, od
20 Glavnog štaba, i odnosi se i na našu jedinicu, 65. zaštitni motorizovani puk. On
21 govori da se sa teritorija udalji... udalje takve formacije i druge grupe i
22 pojedinci koji... znači, koji nisu pod komandom Vojske Republike Srpske.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li to, po Vašem mišljenju, znači da ipak nije se uspjelo u
2 cijelosti eliminisati pojava paravojnih formacija, sve evo do ovog... izdavanja
3 ovog dokumenta?

4 O: Pa, mislim da je tako.

5 P: Hvala. U toku jučerašnjega ispitivanja imali smo prilike da čujemo
6 kako ste obavili posao, kako je Vojna policija, na čelu sa Vama, završila oko
7 paravojnih formacija u Bratuncu, i da je u toj akciji asistirao i pomagao
8 pukovnik Beara. Recite mi, koliko ste često imali prilike da se vidate sa
9 pukovnikom Bearom? U toku rata, naravno.

10 O: Pa, uglavnom smo se viđali u... u okolini Glavnog štaba i u samom... i u
11 samom Glavnom štabu, pošto smo tamo često odlazili, i uglavnom smo bili na
12 obezbjeđenju Glavnog štaba.

13 P: To Vas pitam što želim da izvedem zaključak. Da li ste u mogućnosti,
14 onda, sa ove vremenske distance da opišete njegov izgled iz tog perioda?

15 O: Pukovnik Beara je u to vrijeme izgledao visok, krupan, prosijede
16 kose, nosio je naočare, i...

17 P: Kakvog je vojničkog držanja bio prema potčinjenima, prema vama
18 policajcima?

19 O: Pa, tu je bio vrlo strog i zahtijevao je od nas, znači, vojničko
20 ponašanje kao što je i on iz...izgledao, i tražio je da... od nas da budemo, znači,
21 disciplinovani...

22 P: Dobro. Hvala. A sad da pređemo na jednu drugu temu. Gdje ste se Vi
23 nalazili u vrijeme akcije u okolini Srebrenice?

24 O: Ja sam se u to vrijeme nalazio sa jednim dijelom čete u okolini
25
26
27
28
29
30

1 Sarajeva, na... točnije, na Treskavici.

2 P: Je li to bilo povodom nekih borbenih dejstava ili neka intervencija
3 iz redovne nadležnosti vojne policije?

4 O: Pa, u to vrijeme smo imali borbeno dejstva, znači, na području gore,
5 Očađela /fon./ i... i Umčana. I tu smo, znači, u... u predjelu Kijeva smo bili u... u
6 pripravnosti sa... bio sam tu u pripravnosti sa dijelom jedinice.

7 P: Do kada ste se nalazili na tom rejonu Treskavice, vremenski?

8 O: Mislim da je bio 14. juli 1995.

9 P: A od 14. jula, gdje ste tada krenuli?

10 O: Četrnaestog ju...juna sam... jula sam krenuo u... u Novu Kasabu, u matičnu
11 jedinicu, sa... sa dvojicom vojnika.

12 P: Koji je povod bio, imajući u vidu da su borbeno dejstva bila na
13 Treskavici? Jesu li ona prestala ili je neki drugi razlog bio da se vi vratite u
14 matičnu jedinicu?

15 O: Bila su trenutno prestala i ja sam bio sa jedinicom u Kijevu, znači,
16 daleko iza linije, u pripravnosti sam bio. A krenuo sam u Novu Kasabu, pošto sam
17 imao saznanja da je... da je trebô jedna /sic/ dio vojske doći sa redovnog
18 odsustva, pa sam krenuo s tom namjerom da izvršimo smjenu ljudstva na terenu.

19 P: Kada ste stigli u Novu Kasabu, koga ste tu zatekli? I da mi opišete
20 kakvo stanje ste zatekli tog dana kad ste stigli, i u kojem periodu dana ste
21 stigli u Novu Kasabu?

22 O: U Kasabu sam stigao 14. jula u poslijepodnevnim časovima. U kasarni
23 sam zatekao komandanta bataljona, majora Malinića. Vojska je bila u pripravnosti

24

25

26

27

28

29

30

1 i obavljali su se redovni poslovi u kasarni, znači.

2 P: Vi ste se njima priključili, i šta ste Vi tog dana još radili? Kakav
3 je razgovor bio sa komandantom Malinićem, je li bilo upoznavanje o situaciji,
4 obzirom da ste Vi bili odsutni iz jedinice?

5 O: Pa da, upoznao sam se sa situacijom na... od... u razgovoru sa majorom
6 Malinićem. Rekao mi je šta je bilo prethodnog dana. Vodile su se o... vodile su se
7 oružane borbe u tom predjelu Kasabe, i oko Kasabe po brdima, gore. Dao mi je
8 zadatak da sa dijelom vojnika koji su došli sa redovnog odsustva, bilo je njih
9 oko 12, da preuzmem obezbjeđenje kasarne i da budem u pripravnosti radi
10 intervencije pošto su se još vodile borbe dole.

11 P: I jeste li preuzeli taj zadatak, kuda ste išli?

12 O: Jesam, preuzeo sam taj zadatak. Uglavnom, većina ljudstva, nije ih
13 bilo puno, bili smo u pripravnosti.

14 P: Jeste li taj dan obilazili teren tražeći, eventualno, zaostale grupe,
15 ako su prethodnog dana bile borbe?

16 O: Četrnaestog nisam išao u pretres terena, ali sam išao petnaestog.

17 P: Da li je išta bilo značajno tog dana u Vašem pregledu, što bi bilo
18 vrijedno pažnje da informišete Vašeg komandanta?

19 O: U odlasku mom, sa jedinicom koju sam prihvatio zn... u Kasabi sa 14
20 vojnika, krenuo sam, znači, na... u brda iznad mjesta Kasabe. Imali smo
21 informacije da u jednom selu, gore, iznad Kasabe, da živi jedna porodica srpske
22 nacionalnosti i da tu borave. Imali smo podatke da postoji mogućnost da oni... da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kod njih svraćaju grupe zaostalih muslimanskih jedinica i da se raspituju o
2 našem... znači, o našim položajima. Dobili smo naređenje da obiđemo tu porodicu i
3 našli smo gore stariju ženu...

4 P: Da?

5 O: ... koja nam je rekla da je... da su tog jutra bila jedna grupa kod nje i
6 da su često navraćale grupe. Čak je tu jednu grupu i nahranila, dala im je neki
7 obrok da jedu, ne znam šta je im dala. Nije htjela sa nama zna... nije htjela sa
8 nama da se vrati u Novu Kasabu i mi smo produžili dalje po saznanjima da u
9 okolnim brdima, na nekom izvorištu i nekim privatnim bazenima, da postoji
10 skriveno naoružanje, veća količina. I dalje smo zna... pokušavali da pronademo
11 taj... to skriveno naoružanje. I u tom traganju izašli smo na jedan šumski put na
12 kojem smo primijetili da ima... da ima više vojnika iz Srebrenice, znači, vojnika
13 neprijateljskih koji su izvršili samoubistva.

14 P: Momenat. Kako Vi... kako ste došli do zaključka da su izvršili
15 samoubistvo? Opišite nam taj događaj, ka... kako ste ih zatekli, jer iz Vašeg
16 odgovora zaključujem da su to bili mrtvi, da su to bili leševi.

17 O: Da, bili su leševi, bio ih je veći broj.

18 P: Polako.

19 O: Bili su po grupama, po putu. To je šumski put i nije... nije baš
20 veliki. Iz ranijih saznanja obavještajnih znali smo da se taj... da je bilo pojave
21 već samouništenja. I mi smo naišli na taj slučaj što nas... me brzo
22 zainteresovalo. Sa nekolicinom vojnika sam pregledao što sam vidio, što smo
23 našli pregledali smo. Bili su razbacani po putu. Utvrdili smo da su se ubijali

24

25

26

27

28

29

30

1 bombama, po grupama... i po zadobijenim ranama na tijelima koje su bil... na
2 tijelima... na njihovim tijelima je bil... bile su vidljive rane. Brzo smo se
3 udaljili odatle zbog neugodnog mirisa. Tijela su počela da se raspadaju već.

4 P: Gospodine Jevđeviću, ja ću Vam sad takođe predočiti jedan dokument.
5 Molim da se prikaže 2D233. Takođe, imamo radnu verziju engleskog prevoda.
6 Zamoliću da se to preda Sudskom vijeću.

7 Zamoliću Vas da malo pogledate ovaj dokument, pa onda ćemo da... da
8 analiziramo. Da bi bilo lakše, obratite pažnju na pasus 4 u ovom dokumentu. On
9 nam je značajan. Možemo li?

10 O: Može.

11 P: Ovo je službena zabilješka koju je sastavilo Ministarstvo unutrašnjih
12 poslova, policijska stanica u Srebrenici, 26. avgusta 2003. godine. Pošto ste
13 pročitali i 'oćete li mi samo ukratko reći š... po čemu... o čemu se tu ovde govori?

14 O: Ovdje se govori da ovaj čovjek opisuje te stvari, otprilike kao što
15 sam ja vidio, samo još gore. Ja nisam primijetio da su se vješali i nisam
16 zatekao takav... takve na terenu, samo sam zatekao ove koji su se ubijali.

17 P: Iz ovog iskaza, kao što vidite, koji je dao Hasanović Senahid, on
18 potvrđuje da je on jedan od tih koji je uspio da se probije u toj koloni prema
19 Tuzli.

20 O: Da. Da.

21 P: Dakle, ovo je, na neki način, njegovo opisivanje događaja koji su se
22 dešavali, a koje ste i Vi vidjeli, odnosno posljedice takvih dešavanja.

23 O: Da, da.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobro, hvala. Kad ste se vratili tog dana s obilaska terena u Novu
2 Kasabu, jeste li o svemu izvijestili komandanta?

3 O: Da, iz...izvijestio sam ga šta sam pronašao na terenu, što mi je on
4 potvrdio da ima saznanja da se u selu Jelah... da ima obavještajnih podataka da je
5 i... isto jedna grupa n...nađena, koji su isto izvršili masovna samoubistva.

6 P: Recite mi, molim Vas, /nerazgovijetno/ kad ste stigli četrnaestog u
7 poslijepodnevnim satima, i evo petnaesti cijeli dan u Novoj Kasabi, da li je
8 bilo zarobljenika?

9 O: Nije bilo zarobljenika.

10 P: Da li ste u tom periodu, 14. popodne i 15., vidjeli neke od... odnosno,
11 konkretno Ljubišu Bearu, obzirom da je on bio načelnik za bezbjednost u toj... u
12 Novoj Kasabi i na tom dijelu?

13 O: Nisam vidio Ljubišu Bearu u predjelu Kasabe.

14 P: Koga ste, ustvari, zatekli kad ste se vratili sa pregleda terena?

15 O: Kad sam se vratio sa pregleda terena, tog petnaestog u kasarni,
16 uglavnom u školi, u Novoj Kasabi, gdje smo mi bili smješteni, tu sam primijetio
17 da su parkirana dva vozila UNPROFOR-a. To su bila dva džipa *Mercedesa*.

18 P: Je li to ponukalo Vašu znatiželju da provjerite o čemu se radi?

19 O: Da, pitao sam svoje drugare iz službe, iz krim-službe, iz službe
20 Vojne policije. I oni su mi odgovorili da su to dva džipa koje je poklonio

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 komandant EUFOR-a iz... iz Potočara /sic/. Da ih je on dotjerao, lično, i predao
2 ključeve majoru Maliniću, navodno za korektno ponašanje naših vojnika prema
3 njima, i tu su oni valjda i neko vrijeme bili zadržani.

4 P: Kakva je sudbina tih bila vozila, jesu li ostali kod vas, jeste li ih
5 predali možda Upravi bezbjednosti ili Glavnom štabu, ili nekome drugome?

6 O: Da, jedan je ostao kod nas i on je bio u upotrebi Vojne policije,
7 imao je "rotacije" kasnije. Služio je kao naše vozilo za izvršenje naših
8 zadataka. Za ovaj drugi, ne znam gdje je završio. Mislim da je poslat policiji u
9 Han Pijesak.

10 P: Recite mi, molim Vas, jeste li taj dan dok ste bili, četrnaestog i
11 petnaestog u Novoj Kasabi, zatekli ili vidjeli bilo koga od tih vojnika
12 Ujedinjenih nacija?

13 O: Nisam vidio.

14 P: Dobro, hvala.

15 G. NIKOLIĆ: Ja sam time završio, časni Sude.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospođo Fauveau, on je i Vaš
17 svjedok. Oprostite, gospodine Petrušić, Vi ćete izgleda ispitivati svjedoka.
18 Izvolite, predstavite se.

19 G. PETRUŠIĆ: Samo jedan momenat, gospodine predsjedavajući.

20 Pre svega, dobro jutro, časni Sude.

21 Ispituje g. Petrušić:

22 P: Dobro jutro, gospodine svedoče. Moje ime je Nenad Petrušić, i ja ću
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vam u ime odbrane generala Miletića postaviti neka pitanja.

2 Hteo bih, na samom početku, da razjasnimo nekolik... jednu stvar, a to je
3 da ste Vi kolegi Nikoliću, na strani 9., rekli, u redu 3., da je u brdima... da
4 ste imali informaciju da se u brdima, u izvorima za vodu i bazenima za kupanje
5 nalaze... nalazi izvesno naoružanje. Objasnite mi u kojim ste to bazenima za
6 kupanje mislili, na koje bazene za kupanje ste mislili?

7 O: Nisam... nisam mislio na bazene za kupanje nego za bazene, sabirne
8 bazene pijaće vode koje su koristili seljaci, mještani.

9 P: I da li ste tu naišli na... našli neko naoružanje?

10 O: Nismo našli.

11 P: A pored ovih mrtvih lica koja ste zatekli, da l' ste tu naišli na
12 neko naoružanje?

13 O: Da, oni su... oni su bili u uniformama i, po svemu što sam vidio, oni
14 su bili pripadnici Armije Bosne i Hercegovine. Imali su opasače, imali su
15 municiju na sebi, i dio njih je bio... imali su puške na sebi.

16 P: A recite nam, u julu 1995. godine, jeste Vi imali neki čin?

17 O: Da, imao sam čin potporučnika.

18 P: A jedinica kojom ste komandovali, da li je bila ista ona jedinica
19 kojom ste komandovali i 1992. godine?

20 O: Da, 1992. godine sam bio komandir voda, samo tad sam bio komandir
21 protivterorističke čete.

22 P: Do kad se... do kada se zadržavate u Novoj Kasabi?

23 O: Novu Kasabu sam napustio sedamnaestog, u jutarnjim časovima.

24 P: /nerazgovijetno/... na 17. juli 1995. godine?

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, na 17. juli 1995.

2 P: S kim ste napustili Novu Kasabu i po čijem naređenju ste je
3 napustili?

4 O: Novu Kasabu sam napustio sa pripadnicima svoje jedinice, njih 14.
5 Sedamnaestog ujutru, oko pola sedam, krenuo sam prema Žepi po naređenju generala
6 Savčića.

7 P: Da li Vam je general Svačić direktno izdô to naređenje?

8 O: Ne, meni je komandant Malinić prenio naređenje Savčića koje sam... koje
9 sam i izvršio.

10 P: Možete nam malo detaljnije reći šta Vam je preneo gener... major
11 Malinić?

12 O: Pa, šesnaestog naveče, u kasnim satima, major Malinić me pozvao i
13 rekao mi: "Imaš poruku od generala Savčića da ti i tvoj paket ujutru zorom
14 krenete u predio Žepe."

15 P: Vi ste znali šta znači taj šifrovani govor, "tvoj paket"?

16 O: Da, znao sam. Odnosilo se na moje vojnike. Tako smo... često smo taj
17 termin koristili.

18 P: Od Nove Kasabe prema Žepi, kojim putem i kako ste krenuli?

19 O: Krenuo sam sa vozilom, terenskim vozilom kojim smo mi raspolagali. To
20 je *Pinzgauer*, sa otvorenim ceradama. Krenuo sam prema... putem Nova Kasaba - Han
21 Pijesak i selo Gođenje.

22 P: /nerazgovijetno/ ...nam, jeste na toj komunikaciji i na tom delu puta
23 primetili, ili oko puta, neke borbene... borbene aktivnosti? Da l' su se odvijale

24

25

26

27

28

29

30

1 neke borbe tu, od Nove Kasabe do Han Pijeska?

2 O: Pa, nisam primijetio ništa osim malo pojačanih kontrola policije, a
3 prema selu Gođenju nisam primijetio ništa do... krećući se prema IKM-u.

4 P: Da se vratimo sad još za trenutak samo u Novu Kasabu. Kada je tih
5 Vaših desetak-dvanaest, ili već kol'ko, ljudi stiglo u Novu Kasabu?

6 O: Pa, oni su stigli dijelom trinaestog, dijelom četrnaestog, jer čekali
7 su... u Zvorniku su čekali prolaz do Kasabe jer bio je put zatvoren. Stigli su
8 prije mene.

9 P: I kad ste Vi... i kad ste Vi krenuli iz Nove Kasabe, sa koliko ljudi
10 ostaje taj... taj bataljon Vojne policije kojim komanduje major Malinić? Kad kažem
11 "ljudi", mislim na... na vojnike.

12 O: Da, on je ostao otprilike od 20 do 30 ljudi.

13 P: A taj bataljon vojne policije, je l' možete da nam... je l' se sećate
14 njegovog brojnog sastava? Kol'ko je imô on ljudi u svom borbenom poretku?

15 O: Pa, brojno stanje bataljona Vojne policije otprilike je bio oko 500 i
16 nešto ljudi.

17 P: I da li znate, po sećanju, gde su oni u tom vremenu bili... bili
18 raspoređeni?

19 O: Dio... dio bataljona je bio u... na Treskavici. Jedan dio bataljona je
20 bio... tačnije, vod moje čete je bio... prije mene jedan je bio na Žepi. Četa
21 oklopnih transportera je... takođe je bila u rejonu Žepe i kasarne u Han Pijesku,
22 jer prije toga smo imali neka borbena dejstva oko Glavnog štaba i oni su ostali
23 gore u pripravnosti. Dosta je ljudi ranjeno u akciji na Treskavici, preko 100
24 vojnika je izbačeno iz stroja.

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Jevđeviću, kada Vam Malinić, major, saopštava da idete na
2 Žepu, da li Vam on daje lokaciju tačnu na koju treba da se javite ili kome treba
3 da se javite, i da li Vi znate kome treba da se javite?

4 O: Pa da. Saopštio mi je da je istureno komandno mjesto generala Savčića
5 na... u selu Gođenju, a normalno da ću se njemu i da javim, on je bio komandant
6 zaštitnog puka i njemu odgovaram.

7 P: I, dakle, Vi tog - malo je sugestivno, ali nadam se da tužilac neće
8 prigovoriti' - Vi tog istog sedamnaestog dolazite na Gođenje?

9 O: Da, dolazim na Gođenje, na IKM.

10 P: A koga ste zatekli na IKM-u, na isturenom komandnom mestu?

11 O: Na isturenom komandnom mjestu sam više lica sreo. Sreo sam generala
12 Mladića, sreo sam /.../ majora Jevđevića tada, i nakon toga sam sreo... javio se
13 generalu Savčiću.

14 P: Major Jevđević je Vaš brat?

15 O: Da, on je moj brat.

16 P: Da li ste se zadržali tu, na IKM-u?

17 O: Vrlo kratko smo se zadržali.

18 P: Jeste primili neko naređenje od bilo koga na tom IKM-u?

19 O: Pa, general Mladić je tražio da krenemo sa vojskom pravcem sela
20 Ljubomišlja. I tada sam mu se obratio i rekao da ja imam ostatak jedinice,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da imam jedan vod raspoređen prema Brezovoj Ravni i da tamo treba da se javim, i
2 da me čeka general Savčić, što je on i odobrio.

3 P: Evo, sad me gospođa Fauveau upozorava da je na strani 15, u redu 23.,
4 i strani 16, redu 3. i 5., umesto "IKM Gođenje" stoji "IKM Goražde", pa bih
5 molio da se to ispravi, odnosno kroz pitanje ćemo.

6 Gospodine Jevđeviću, da li se radi... da li mi svo vreme govorimo o IKM-u
7 Goraž... Gođenje?

8 O: Da, o IKM-u Gođenje.

9 P: A koji je uopšte razlog zaustavljanja... Vašeg zaustavljanja na tom
10 isturenom komandnom mestu?

11 O: Pa, znao sam da je na tom dijelu terena i moj brat, znači major
12 Jevđević Milenko. Tu sam svratio, poznao sam vozilo koje je on koristio, to je
13 vozilo veze, i želio sam da vidim brata. To je to.

14 P: I dobro, konačno se susrećete i sa... sa generalom Savčićem
15 /nerazgovijetno/.

16 O: Da, javio sam se generalu Savčiću.

17 P: Da li ste vi imali, u vašoj jedinici, hemijsko naoružanje?

18 O: Da, imali smo hemijske bombe.

19 P: 'Oćete nam objasniti koja je to vrsta naoružanja, te hemijske bombe?

20 O: Nekolicina mojih vojnika je dužila te bombe, i one su ručne bombe AG1
21 - znači, one su suzavac - koje se koriste u svim policijama jer... po...policajci i
22 vojna... vojna policija ih koristi, znači, imaju ih u s... po svojoj formaciji.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A da li to... te... te... te... te, kako ih Vi zovete, ručne bombe, služe ono
2 što mi obično zovemo za razbijanje demonstracija?

3 O: Da, da.

4 P: A da bi se koristilo to hemijsko naoružanje, da li biste vi u vaše...
5 vašoj opremi imali i... i... i tu neku vrstu zaštitnih maski, ili nek... nešto od tih
6 sredstava?

7 O: Da, trebali smo da imamo zaštitne maske da bi je koristili... da bi ko...
8 da bi koristili te bombe, morali smo da imamo maske.

9 P: A da li ste ih... da li ste imali maske?

10 O: Tog momenta nismo imali maske kod sebe.

11 P: A da li znate da li je uopšte korišteno hemijsko naoružanje, bilo
12 koje hemijsko naoružanje u borbenim dejstvima oko Žepe?

13 O: Ne znam za taj podatak da je korišteno hemijsko oružje.

14 P: Dobro. Sad bi' prešao on... da nam nešto kažete o tim borbenim
15 dejstvima, odnosno o dobijanju zadatka od generala Savčića, o borbenim dejstvima
16 koje izdaje, zadatke koje izdaje vašoj jedinici. Pa nam recite, koje ste zadatke
17 dobili od njega?

18 O: Dobio sam zadatak da se priključim jednom vođu koji je vodio poručnik
19 Maksimović Stojan i koji je duže vrijeme bio na tom terenu, i on se nalazio u
20 predjelu Brezove Ravni. Uputio me tamo, istog dana sam stigao do poručnika
21 Maksimović Stojana u predio Brezove Ravni. Tražio sam od njega obavještajne
22 podatke o njihovim rovovima i pripremali smo se za napad, što smo i pokušali
23 isto večer - znači, u večernjim časovima - i nismo uspjeli, vratili smo se na
24 početne položaje.

25 P: Dakle, govorite o 17. julu?

26

27

28

29

30

- 1 O: Da, to se sve dešava 17. jula.
- 2 P: A, recite nam, jeste li imali komunikaciju sa Savčićem i... odnosno, sa
3 ovim Maksimović Stojanom koga... koga pominje... koga pominjete?
- 4 O: Da, imali smo između sebe komunikaciju radiom... radio-vezom,
5 *Motorolom*.
- 6 P: Da li ste Vi bili u sistemu veza sa Drinskim korpusom?
- 7 O: Nisam bio u sistemu veza.
- 8 P: Dakle, Vama naređenja jedino izdaje general Savčić?
- 9 O: Da, na našoj frekvenciji, putem uređaja veze.
- 10 P: Da li je, od tog prvog susreta koji ste imali sa generalom Mladićem,
11 negde u s... u jutarnjim satima sedamnaestog, da li ste ga dalje... da li ste ga u
12 daljem vremenu vidali tog sedamnaestog, tokom dana?
- 13 O: Nisam ga vidio, dalje.
- 14 P: Recite nam dalje u... osamnaestog... 18. jula, kako se odvijaju borbena
15 dejstva? Da li dobijate novi zadatak ili kakav je odnos Vaše komande prema Vama,
16 odnosno šta Vi radite?
- 17 O: Pa, osamnaestog sam ostao na istom pravcu i, znači, dalje radim isti
18 zadatak, i osamnaestog izjutra, u jutarnjim časovima vršim napad sa svojom
19 jedinicom pravcem Brezove Ravni.
- 20 P: Da li Vam je poznato da na toj Brezovoj Ravni postoji i jedan punkt
21 koji, po našim saznanjima, bi trebao da bude punkt UNPROFOR-a?
- 22 O: Da, taj mi podatak je prenio general Savčić i rekao mi je da je taj
23 punkt... da su taj punkt preuzela vojska... vojska... muslimanska vojska na... iz Žepe,
24 da su oni odveli vojnike UNPROFOR-a u Žepu, i oni su taj punkt UNPROFOR-a koli...
25
26
27
28
29
30

1 koristili kao svoje uporište.

2 P: A koju vrstu naoružanja koriste muslimanske snage Žepske brigade u
3 pružanju... u borbenim dejstvima sa vama? Da li možete to da ocenite, da li imate
4 saznanja o tome?

5 O: Pa, osim lakog streljačkog naoružanja, puškomitraljeza i koriste... tog
6 momenta nisam znao šta koriste, al' koristili su neko oružje većeg kalibra. Nije
7 mi bilo jasno šta je, sve do momenta dok nismo zauzeli... dok nismo zauzeli, tog
8 osamnaestog, oklopni transporter bataljona UNPROFOR-a koji je bio na toj
9 lokaciji, na punktu UNPROFOR-a /.../ koji su koristili, neprijateljska strana koja
10 je koristila prema nama.

11 P: I to je bilo osamnaestog?

12 O: Da, osamnaestog u prijepodnevnim časovima smo zauzeli Brezovu Ravan.

13 P: Ja bih molio dokument 5D11... pardon, 5D1112. Gospodine Jevđeviću,
14 obratite pažnju na tačku 2 ovog dokumenta Drinskog korpusa. Pročitajte je, pa
15 kad pročitate možemo prokomentarisati.

16 Da li ste Vi tog 19. jula ovladali, kako to piše u ovom naređe... u ovom
17 izveštaju, selom Vratar i prilazima selu Borak... i došli do prilaza selu Borak?

18 O: Devetnaestog sula... jula sam, ovaj, ovladao sa svojom jedinicom... na
19 mom pravcu je bilo selo Vratar, a ovaj Borak mi nije poznat. Nismo išli u tom
20 pravcu.

21 P: A imate li saznanje da li je na... na tom delu ratišta, odnosno uopšte

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u žep... borbama oko Žepe, pored jedinica 65. puka, Vaše jedinice i te druge
2 jedinice kojom je komandovô, ovaj, general Savčić, bilo i drugih jedinica iz
3 Drinskog korpusa?

4 O: Pa, bilo je drugih jedinica Drinskog korpusa. Bio je bataljon, lijevo
5 od mene, Bratunačke brigade.

6 P: Da li Vam je poznato da se na tom prostoru nalaze i pripadnici,
7 delovi... delovi jedinica 2. romanijske brigade, kao... kao, ovaj, i delovi Brčanske
8 brigade?

9 O: Da, bili su i oni.

10 P: Dalje pogledajte i ovu tačku 3. Da li ste Vi, tokom tog 19. jula, u
11 neko doba dana primili naređenje - i, ako jeste, od koga - da se zaustave
12 borbena dejstva?

13 O: 19. jula, u samom zauzimanju sela Vratar, ovladavanjem sela Vratar,
14 putem radio-veze smo dobili naređenje od... od generala Mladića, koji jasno kaže:
15 "Naređujem svim jedinicama da se zaustave na dostignutim linijama."

16 P: Dakle, to je bilo direktno naređenje generala Mladića?

17 O: Da, direktno gene... naređenje generala Mladića putem radio-veze.

18 P: Vi ste mi u pripremi ovog svedočenja pokazali lokalitet tog sela
19 Vratar, pa mi recite da li se odatle - sa lokaliteta koji ste Vi dostigli kad je
20 general Mladić izdao naređenje za zaustavljanje svakih borbenih daljih dejstava
21 - mogla videti Žepa, sâmo mesto Žepa?

22 O: Da, jasno se vidi sa tog mjesta komplet selo Ž...Žepa.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A da li znate gde se u tom vremenu, dakle 19. jula, nalaze
2 muslimanske oružane formacije, pripadnici dvadeset... 285. žepske brigade?

3 O: Pa, mogao sam da zaključim samo po... po borbama koje se vode prema
4 Žepskoj planini, to je sa druge strane od mene, mogao sam da zaključim da se
5 nalaze sa druge strane.

6 P: A tog devetnaestog primirje važi za sve? Da li primirje važi za sve..
7 za sve jedinice koje učestvuju u borbenim dejstvima?

8 O: Pa da, važi za sve. Takvo smo naređenje dobili, bar sam ga ja dobio.

9 P: I da li ste Vi u daljnjem vremenu, kol'ko tu boravite, dalje primili
10 naređenje za nastavak borbenih dejstava?

11 O: Nisam dobijao daljnja naređenja o borbenim dejstvima.

12 P: Sa tog mesta, da li ste mogli videti šta se dešava u Žepi, samom
13 mestu Žepa?

14 O: U selu Žepa ima kretanja civila, iznad centra sela Žepe se proteže
15 selo Čavčići, i gore mogu da primijetim veći broj civila.

16 P: Ja kako shvatam, taj veći broj civila dolazi iz Čavčića -

17 O: Da, iz Čavičića, Purčića -

18 P: Moment, moment, moment samo. Odakle dolazi taj veći broj civila u
19 Žepu?

20 O: Dolazi od pravca Zlovrha, slijeva se u selo Purčići i Čavčići.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je, po Vašim saznanjima, u tom vremenu kada civilno
2 stanovništvo iz okolnih sela ulazi u Žepu, vojska - da li Drinskog korpusa ili
3 65. puka - ulazi u samo... u samo mesto Žepu, ili je ostala na dostignutim
4 linijama?

5 O: Nije niko u to vrijeme od naših vojnika, ni od bilo kojih vojnika
6 nije ušao u ž... u... u Žepu, u selo Žepu.

7 P: I vi u tom, nazovimo ga, vojničkom smislu niste ovladali samim mestom
8 Žepu... samim mestom Žepa?

9 O: Da, nismo om... ovladali.

10 G. PETRUŠIĆ: Ja bih vas molio dokument P3015.

11 P: Pogledajte malo ovaj do... pogledajte ovaj dokument, gospodine
12 Jevđeviću. U ovom vremenu, 20. jula, kad je izdat ovaj dokument, da li je major
13 Malinić, po Vašim saznanjima, osim onih dvadesetak ili trideset, kol'ko već,
14 vojnika koje je imao u Novoj Kasabi, raspolagao sa možda još nekim bataljonom
15 Vojne policije?

16 O: Nije raspolagao ni sa kakvim bataljonom Vojne policije. On je imao
17 ljudstva dole što ima, što je ostalo.

18 P: Da li znate kada... do kad ste Vi ostali na tom području Žepe?

19 O: Ne mogu sa sigurnošću da kažem do kada, al' radi se o 25. il' 26.
20 julu.

21 P: Da li ste primetili pomeranje civila iz grada, iz mesta ili te
22 varošice?

23 O: Da, civili su se iskupljali svak... sve u većem i većem broju su se
24 iskupljali u selo Žepa, u centar sela Žepe.

25 P: Vi, dakle, nakon objavljenog tog primirja devetnaestog, da li ste
26 nakon tog dana, pa sve do Vašeg odlaska dvadeset petog ili šestog dobili bilo
27 kakvo borbeno naređenje?

28
29
30

1 O: Nismo dobili nikakvo borbena naređenje. Ostajemo na dostignutim
2 položajima.

3 P: /nerazgovijetno/ ...tom vremenu koje je određeno kao primirje ne vode
4 se nikako borbena dejstva?

5 O: Sa naših položaja se ne vode borbena dejstva, sa položaja prema gore,
6 Velikom Žepu /fon./, ima sporadične pucnjave.

7 P: A ta sporadična pucnjava, otkad ona traje - nakon dvadesetog, nakon
8 dvadeset prvog, nakon kog datuma?

9 O: Pa, ona traje u malo većem intenzitetu i dvadeset petog... dvadeset
10 petog il' dvadeset šestog, u vremenu kad sam ja odlazio sa Žepe.

11 P: A da li znate koje jedinice učestvuju u tim... u tim dejstvima?

12 O: Pa, mislim da se radi o jedinicama Drinskog korpusa, oni su bili
13 lijevo prema Zlovrhu i Žepskim Kolibama.

14 P: S jedne strane su jedinice Drinskog korpusa, a s druge strane su
15 pripadnici Žepske brigade, pretpostavljam da je tako?

16 O: Da, da.

17 P: Da li znate da li je Zoran Malinić u tom vremenu bilo kad došao na
18 Žepu?

19 O: Ne znam za taj podatak, nisam ga vidio. Da je dolazio, vidio bih ga.

20 P: Na tom prostoru na kom se Vi nalazite do dvadeset petog, da li ste
21 videli - dvadeset petog ili dvadeset šestog - da li ste videli izvlačenje
22 civila, da li ste videli autobuse, neka transportna sredstva ili nešto slično?

23 O: Da, bio sam toga dana kada su autobusi otišli za Žepu i kada je
24 počelo sa izvlačenjem civila.

25

26

27

28

29

30

- 1 P: Možete li reći koje je to dan bio, u odnosu na Vaš odlazak?
- 2 O: Zadnji dan. Toga dana kad su se počeli da izvlače civili, toga dana
3 sam ja napustio rejon Žepe.
- 4 P: Sa rejona Žepe... sa rejona Žepe, možete nam reći gde ste otišli?
- 5 O: Po naređenju generala Savčića sam otišao na prevoj Han Pogled, pošto
6 su toga dana vođene borbe oko Žepske planine i Zlovrha. Jedan dio muslimanskih
7 snaga, naoružanih, probili su se kroz linije i išli su komunikacijom Žepa -
8 Kladanj. Dobio sam zadatak da ih presretнем na tom dijelu, prevoju Han Pogleda.
9 To je predio od Han Pijeska prema Vlasenici.
- 10 P: Koliko vremena se zadržavate tu?
- 11 O: Nismo se dugo zadržali. Dobio sam sledeće naređenje da se vratim u
12 kasarnu u Han Pijesak gdje sam dobio naređenje da se... da formiram kolonu i da
13 idem putem Han Pijesak - Kasaba, dalje prema Krajini.
- 14 P: Dakle, ta jedinica koja je bila sa Vama je produžila za Krajinu?
- 15 O: Da, istog dana.
- 16 P: Gospodine Jevđeviću, ja nemam više za Vas pitanja.
- 17 G. PETRUŠIĆ: Gospodine predsjedavajući, ja sam završio sa ovim.
- 18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Petrušiću. Gospodine
19 Živanoviću, da li ćete unakrsno ispitivati ovog svjedoka?
- 20 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Ne, hvala, časni Sude.
- 21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospodine Bourgon, da li imate
22 pitanja za unakrsno ispitivanje svjedoka?
- 23 G. BOURGON: [simultani prevod] Nemamo.
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Lazareviću?

2 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Nemamo unakrsnog ispitivanja.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Krgoviću?

4 G. KRGOVIĆ: Časni Sude, ja ću ispitivati kratko ovog svedoka. Samo još
5 bih trebao da napomenem da ja još uvek nisam dobio listu tužioca o dokumentima
6 koje će koristiti za unakrsno ispitivanje ovog svedoka, pa tražim dozvolu od
7 Sudskog veća da, ukoliko se tokom unakrsnog ispitivanja tužioca pokrene pitanje
8 vezano za mog klijenta, da mi Sudsko veće to -

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Sada ćemo poći na pauzu. Porazgovarajte
10 sa gospodinom Thayerom. Mi nećemo mijenjati naš postupak koji smo usvojili,
11 gospodine Krgoviću. 25 minuta pauza.

12 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

13 ... Početak pauze u 10.23h

14 ... Sjednica nastavljena u 10.56h

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molimo ustanite. Izvolite sjesti.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite.

17 G. KRGOVIĆ: Da, časni Sude. Samo sam hteo da obavestim Sud da smo u
18 pauzi razgovarali sa Tužilaštvom i da ćemo se potruditi da zajednički postignemo
19 dogovor o načinu i vremenu obelodanjivanja dokumenata. Gospodin Thayer me je
20 ljubazno obavestio da on za ovog svedoka neće koristiti nijedan dokument, tako
21 da mislim da ćemo rešiti to u dogovoru svih strana.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala objema stranama, a sada da
23 nastavimo s Vašim pitanjima.

24

25

26

27

28

29

30

1 Unakrsno ispituje g. Krgović:

2 P: Dobar dan, gospodine Jevđeviću. Moje ime je Dragan Krgović. U ime
3 Odbrane generala Milana Gvere, ja ću Vam postaviti nekoliko pitanja.

4 Gospodine Jevđeviću, Vi ste, odgovarajući na pitanja mojih kolega,
5 opisali Vaš boravak u Žepi u julu 1995. godine, pa sam hteo da Vas pitam vezano
6 za to: kada ste se povlačili iz Žepe, vi ste išli putem od Žepe prema Rogatici
7 kada ste napuštali taj rejon, je li to tačno?

8 O: Da, da, u pravcu Rogatice.

9 P: Na tom putu od Žepe prema Rogatici, tada kada ste rekli, 25. ili 26.
10 jula, da li je bilo kontrolnih punktova vojske ili policije između Žepe i
11 Rogatice?

12 O: Nije bilo punktova, kontrolnih punktova, ni policije ni... ni... ni
13 vojske.

14 P: A iz pravca koga ste dolazili u Žepu, znači iz drugog pravca, kada
15 ste ulazili u... u Žepu prilikom dolaska, 17. jula, da li je sa te strane bilo
16 kontrolnih punktova vojske i policije, od mesta sa kog ste krenuli pa do samog
17 dolaska na IKM?

18 O: Ni tada nisam primijetio bilo kakve punktove.

19 P: Kakav je put između Rogatice i Žepe, odnosno Brezove Ravni gde ste Vi
20 za... zaustavili? Kakav je put, da li je to asfaltni put, makadamski?

21 O: Asfaltni put dijelom Rogatica - Buljeta /fon./, a ja sam na dijelu
22 Sjeverska skrenuo prema Žepi i Brezovoj Ravni.

23 P: I u tom delu je makadamski... u... u tom delu je zemljani put, da ga tako
24 /nerazgovijetno/?

25 O: Da, zemljani put.

26

27

28

29

30

1 G. KRGOVIĆ: Hvala, časní Sude. Ja nemam više pitanja za ovog svedoka.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Krgović.

3 Gospodine Haynes, imate li Vi?

4 G. HAYNES: [simultani prevod] Ne, nemam.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Gospodine Thayer?

6 G. THAYER: [simultani prevod] Hvala, časní Sude. Ja mogu potvrditi da
7 nemamo nikakvih dokumenata, nakon što smo saslušali dosadašnje ispitivanje, koja
8 bismo trebali dodati našem popisu.

9 Unakrsno ispituje g. Thayer:

10 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

11 P: Dobro jutro. Ja se zovem Nelson Thayer i ja ću Vam sada postavljati
12 pitanja u ime Optužbe.

13 O: Dobro jutro.

14 P: Ja zapravo imam samo jedno pitanje za Vas. Vi ste, u Vašem
15 svjedočenju, izjavili da se Vi sjećate da, dok ste bili u Žepi od prekida vatre
16 9. jula nadalje, više nije bilo daljnjih borbi. To ste rekli, da se toga
17 sjećate, da li je to tačno?

18 O: Od 19. jula 1995. godine, na mom pravcu kretanja i predjelu sela
19 Vratar nismo dejstvovali, niti smo imali borbenih dejstava.

20 P: I, koliko je Vama poznato, od tada nadalje, od devetnaestog nadalje,
21 da li su druge jedinice Vojske Republike Srpske, kao što su jedinice iz 2.
22 romanijske motorizirane brigade, ili Zvorničke ili Bratunačke brigade, ili vaše
23 brigade, da li su i druge jedinice koje su se nalazile na drugim mjestima, osim
24 Vratara, vodile neke borbe?

25

26

27

28

29

30

1 O: Vodili su borbe u predjelu Žepske planine i Zlovrha, jer su tu
2 muslimanske naoružane snage pokušavale da se probiju kroz linije fronta, a to je
3 meni bilo prekoputa; znači, sa druge strane sam ja bio.

4 P: Da se nadovežem na moje posljednje pitanje. Vi ste, konkretno,
5 spomenuli Brezovu Glavu /u engleskom transkriptu: "Brezova Ravan"/. Ovo je
6 Sudsko vijeće od više svjedoka čulo iskaze, i to kako od svjedoka Muslimana tako
7 i od generala Savčića, da su borbe za Brezovu Ravan trajale nekih 10 dana, od
8 15. jula pa do negdje, otprilike, 24.-25. jula. Ako nekoga interesira, to je u
9 transkriptu na strani 15333, 13. septembar 2007.

10 Gospodine, da li je moguće da je to što se Vi sjećate da je Brezova
11 Ravan zauzeta osamnaestoga, pogrešno sjećanje? Imajući u vidu sve iskaze koje je
12 čulo ovo Sudsko vijeće, između ostaloga i od generala Savčića koji je bio vrlo
13 precizan u vezi sa datumima i u vezi sa vremenom koje je bilo potrebno da se
14 zauzme ta kota, da li ste Vi možda pogriješili u Vašem sjećanju?

15 O: Ja sam na žepsko ratište došao sedamnaestog, a mi zovemo da je punkt
16 EUFOR-a gdje je bio na Brezovoj Ravni, mi to zovemo da je Brezova Ravan. Mada,
17 š... širi rejon Brezove Ravni se proteže i do sela... do sela Ljubomišlja, i na tom
18 pravcu je Savčić imao svojih jedinica, jer smo imali bataljon... imali smo jednu
19 četvu iz Han Pijeska, koja je sastavljena iz... iz stanovništva, koja je bila u
20 zaštitnom puku. A moj komandir vođa, on je bio cijelo vrijeme na žepskom
21 ratištu, ja sam mu se samo priključio sedamnaestog, i osamnaestog... i osamnaestog
22 ujutro smo napravili proboj prema Brezovoj Ravni, prema samom punktu Brezove
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Ravni gdje je bio punkt EUFOR-a. Ja govorim za taj dio, i osamnaestog smo mi,
2 znači, zauzeli punkt na Brezovoj Ravni. Sad, kol'ko je sad teritorija sela
3 Brezova Ravan, to baš i ne znam.

4 G. THAYER: [simultani prevod] Hvala, nemam više pitanja za Vas.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Ima li dodatnog ispitivanja,
6 gospodine Nikolić?

7 G. NIKOLIĆ: Ne, časni Sude, nemamo.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, gospodine Petrušić?

9 G. PETRUŠIĆ: Nema dodatnog ispitivanja.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Jevđević, time je Vaše
11 svjedočenje završilo, što znači da sada možete ići. U ime Sudskog vijeća želim
12 Vam se zahvaliti što ste došli svjedočiti, a u ime svih prisutnih želim Vam
13 sretan put kući.

14 SVJEDOK: Hvala.

15 [Svjedok se povlači]

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Nikolić, dokumenti.

17 G. NIKOLIĆ: Dokumenti sa naše 65ter liste, koje smo uveli na ovom
18 pretresu, 2D233, 2D529 i 2D530, dostavljeni su i Tužilaštvu, a mislim da su
19 proslijeđeni i -

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li prigovora?

21 G. THAYER: [simultani prevod] Ne.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Drugi timovi Odbrane, ima li prigovora?

23 Nema. U redu. Prima se u spis. Gospodine Petrušić.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. PETRUŠIĆ: Imamo jedan dokument, to je 5D1112.
2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li prigovora?
3 G. THAYER: [simultani prevod] Nema.
4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Nikolić?
5 G. NIKOLIĆ: Časni Sude, samo jedna ispravka. U transkriptu je, na strani
6 30, linija 2, naveden broj 2D333, a treba da stoji 2D233.
7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala na ispravci. Ima li prigovora
8 drugih Obrana? Nema. U redu. I ovi se dokumenti primaju u spis. Gospodine
9 Thayer, Vi pretpostavljam nemate dokumenata?
10 G. THAYER: [simultani prevod] Ne, nemam.
11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Time je svjedočenje gospodina
12 Jevđevića završeno. Idemo na sljedećeg svjedoka. To je, ako se ne varam,
13 ekspert.
14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Da, to je tačno. Doktor Debra Komar je
15 naš sljedeći svjedok. Mi bismo zamolili pauzu od 5 do 10 minuta, kako bi ona
16 mogla namjestiti svoj kompjuter, koji je jutros pao na pod kad je prolazila kroz
17 sigurnost na ulazu, ali sada nam treba pomoć tehničara. Nadam se da Vam je to
18 prihvatljivo.
19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, onda ćemo napraviti kratku
20 pauzu. Čim ste spremni, molim Vas da nas obavijestite.
21 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.
22 ... Kratka pauza počela u 11.10h

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ... Sjednica nastavljena u 11.21h
2 [Svjedok je ušao u sudnicu]
3 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sjesti.
4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Je li sve spremno, gospodine Ostojiću?
5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Jeste, hvala predsjedavajućem.
6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da Vam se obraćamo sa "profesore",
7 "gospođo Komar", "doktor Komar" - kako hoćete?
8 SVJEDOK: [simultani prevod] Doktor Komar.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Doktore Komar, želim Vam dobro jutro,
10 želim Vam dobrodošlicu pred Međunarodni sud. Ja sam predsjedavajući sudac. Sa
11 mnom su, s desne strane, sudija Kwon i Stole, a sa lijeve strane sutkinja Prost.
12 Vas je obrana pukovnika Beare pozvala kao svjedoka vještaka. Prije nego što
13 počnete davati iskaz, prema našem pravilniku morate dati svečanu izjavu. To je
14 ekvivalent zakletve iz nekih drugih jurisdikcija i u njoj se govori da ćete
15 tokom iskaza govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine. Tekst ste
16 dobili i molim Vas da ga pročitate, time se svečano obavezujete pred ovim
17 Vijećem.
18 SVJEDOK: [simultani prevod] Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu,
19 cijelu istinu i ništa osim istine.
20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, doktorice. Udobno se smjestite.
21 Gospodine Ostojiću, Vi ste prvi. Ne pretpostavljamo da će Vaš iskaz završiti
22 danas, mislim da ćemo se vidjeti i sutra.
23 Gospodine Ostojiću, izvolite.
24 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem se predsjedavajućem.
25
26
27
28
29
30

1 Ispituje g. Ostojić:

2 [Branilac ispituje putem prevodioca]

3 [Svjedok odgovara putem prevodioca]

4 P: Dobar dan, doktorice Komar. Ja sam John Ostojić. Kao što znate, ja
5 sam zastupnik gospodina Ljubiše Beare. Molim Vas da za zapisnik kažete puno ime
6 i prezime.

7 O: D-E-B-R-A, Debra; Komar, K-O-M-A-R.

8 P: S obzirom da se transkript prevodi na nekoliko jezika, želim Vam
9 nešto reći, a zapravo moram podsjetiti i sebe, a to je da trebamo pokušavati
10 raditi pauze između pitanja i odgovora. Dakle, prije nego što počnete odgovarati
11 i prije nego što ja počnem postavljati pitanja, molim Vas da pokušate to
12 uraditi, i ja ću se potruditi da isto to učinim.

13 Doktorice Komar, molim Vas, ukratko, recite nam neke osnovne podatke o
14 Vama. Gdje i kada ste rođeni?

15 O: Ja sam Kanađanka, rođena sam u državi Ontario u Kanadi, u mjestu St.
16 Katherine's, i to u januaru 1965.

17 P: Molim Vas, ispričajte nam nešto o Vašem obrazovanju, počevši od
18 studija i kasnijih diploma koje ste imali.

19 O: Od 1990. do 1994. sam diplomirala na sveučilištu u Torontu, u Kanadi.
20 Od 1994. do 1996. sam ostvarila magisterij u anatomiji i biologiji u Ontariu, a
21 u periodu od 1996. do 1998. /u engleskom transkriptu: "1999."/ sam postala
22 doktor na antropologiji, na forenzičkoj antropologiji na sveučilištu Alberta u
23 Edmontonu.

24 P: I, molim Vas, recite - čime se bavi forenzička antropologija?

25

26

27

28

29

30

1 O: To je disciplina koja se bavi ljudskim bićima. Forenzički aspekt
2 antropologije se uglavnom bavi metodama i teorijama koje su elementi koji se
3 bave pitanjima arheologije i fizičke antropologije, a zatim ih se prevodi u
4 medicinski i pravni kontekst kojim se to koristi na sudu.

5 P: Od kada ste forenzički antropolog?

6 O: Pa, ja sam na obuci za to bila od 1990. godine, i od tada nisam to
7 prestala raditi.

8 P: Da prođemo kroz Vaša iskustva koja su naznačena u Vašem životopisu,
9 koji je ovdje označen kao 2D533. Molim Vas, ispričajte nam, kao prvo, da li ste
10 ikada bili uključeni u eventualne ekshumacije u području općenito poznatom kao
11 "Srebreničkom području" nakon događaja 1995.

12 O: Da.

13 P: Možete li nam reći ko je s Vama stupio u kontakt kako bi se uključili
14 u taj proces ekshumacije?

15 O: Ja sam u to bila uključena u dva navrata. Prvom prilikom je to bilo
16 1999. godine, kada je sa mnom u kontakt stupila doktor Brenda Kennedy, koja je
17 bila direktor službe "Liječnici za ljudska prava", organizacije koja je prema
18 ugovoru vršila međuentitetske ekshumacije zajedno sa povjerenstvima, i to
19 bosanskom komisijom, srpskom komisijom i hrvatskim povjerenstvom u području
20 Srebrenice. Ja sam bila, dakle, forenzički antropolog 1999. godine, zajedno sa
21 ekipom liječnika za ljudska prava. Moje je područje odgovornosti obuhvaćalo i
22 područje Srebrenice. 2001. godine, sa mnom je stupila u kontakt Međunarodna
23
24
25
26
27
28
29
30

1 komisija za nestale osobe, radi kraćeg ugovora u vezi s pomoći zajedničkih
2 ekshumacija u području Srebrenice, koju su zajednički izvršili ICMP - dakle,
3 Međunarodna komisija za nestale osobe - i Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju.

4 P: Te ekshumacije koje ste vodili 1999., da li je to mjesto iskapanja
5 imalo neko ime, neka lokacija?

6 O: Mi smo surađivali sa međuetničkom, međunacionalnom komisijom Bosne,
7 koja je bila odgovorna za pronalaženje onih pojedinaca vezanih za Srebrenicu
8 koji nisu bili pod jurisdikcijom Međunarodnog suda. Dakle, sama komisija je bila
9 odgovorna za identifikaciju i otpočinjanje istrage, pa su nam oni dali
10 informacije o potencijalnim lokacijama.

11 P: Koju ste Vi konkretno ulogu igrali u tom poslu?

12 O: Ja sam bila odgovorna za terensko pronalaženje ostataka, a u nekoliko
13 navrata sam bila odgovorna i za analizu ostataka vezanih za Srebrenicu, u
14 području, kako se to zvalo, PIP u Podrinju.

15 P: Kada je riječ o Vašem radu 2001., molim Vas, recite koje su Vaše
16 odgovornosti bile tom prilikom, kod te ekshumacije?

17 O: Tom prilikom je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju poslao
18 istražitelja, kriminologa koji je bio odgovoran za lice mjesta i
19 višepozicioniranog arheologa koji je bio zadužen za dokumentiranje same
20 lokacije, lica mjesta i grobnice. Služba ICMP-a je pristala da dâ tehničku
21 podršku koja se ticala fizikalne antropologije. Ja sam bila, zapravo, odgovorna
22 za odvajanje, istraživanje i uklanjanje ljudskih ostataka iz područja grobnice.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Molim Vas, recite - šta je osteologija?

2 O: Osteologija je proučavanje ljudskih ostataka zahvaljujući korištenju
3 tkiva sa tijela, i to konkretno kostiju i zuba.

4 P: Da li su ta mjesta iskapanja, da li su ona imala neka imena kada ste
5 radili 2007., jer na temelju Vašeg životopisa sam zaključio da se radilo o
6 ekshumacijama na Činčarima 7 i 4?

7 O: Da.

8 P: Dakle, to su dve ekshumacije koje ste vodili 2001.?

9 O: Da.

10 P: Mi ćemo se uskoro vratiti na to, ali sam htio se malo bolje upoznati
11 sa Vašim iskustvom u polju ekshumacija. Da li ste tokom karijere vršili i druge
12 ekshumacije?

13 O: Da.

14 P: Molim Vas, navedite neke od bitnijih.

15 O: Na međunarodnom planu u masovnijem opsegu radila sam u timu koji se
16 ticao i koji je imao veze sa radom koji su zajednički obavljali Visoki sud Iraka
17 i Ministarstvo pravosuđa Sjedinjenih Država, koji je bio zadužen za istragu
18 genocida i ratnih zločina koje je izvršio Sadamov režim. To je bilo 2004. u
19 Iraku. Također sam za međunarodnu zajednicu, tj. za Ujedinjene nacije radila na
20 Kosovu, u sklopu misije UNMIK-a na Kosovu. Konkretno, radila sam za OEBS, bila
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sam službenik u procesu identifikacija, bila sam smještena u mrtvačnici u
2 Orahovcu /Rahovec/ i bila sam zadužena za identifikaciju i repatrijaciju žrtava
3 kosovskog sukoba.

4 P: Hvala na tome. Da se nadovežemo na to. Molim Vas, recite nam šta je
5 OEBS, šta je to OEBS i šta znači biti službenik projekta identifikacija?

6 O: OEBS je Organizacija za bezbednost i suradnju u Evropi, i mislim da
7 je to jedan od elemenata Ujedinjenih naroda. Projekt identifikacije znači da smo
8 dobili zadatak da nezavisno pregledamo ljudske ostatke kako bismo utvrdili
9 identitet sobe. Nismo bili, dakle, zaduženi za procjenu koje traume su bile
10 uključene. Mi smo isključivo imali zadatak da spojimo imena sa ostacima.

11 P: Koliko vas je bilo uključeno u to, i da li ste na neki način bili
12 nadređeni tim ljudima?

13 O: Nas je ukupno bilo četiri.

14 P: Molim Vas recite, u Vašem radnom iskustvu, da li ste ikada radili za
15 Međunarodni komitet za nestale osobe?

16 O: Ja sam 2001. radila za njih kao forenzički antropolog.

17 P: Možete li nam reći koje su bile Vaše dužnosti i odgovornosti za tu
18 Međunarodnu komisiju za nestale osobe tokom 2001., kada ste preko ugovora radili
19 kao forenzički antropolog?

20 O: Tada se vodilo zajedničko ispitivanje zajedno sa Međunarodnim sudom
21 za bivšu Jugoslaviju, kako bi se dostavila dodatna tehnička i vještačka podrška
22 na terenu u vezi s time što su se izučavale sekundarne, velike sekundarne

23

24

25

26

27

28

29

30

1 masovne grobnice koje do tada Međunarodni sud nije iskopavao. Dakle, dok je
2 Međunarodni sud imao nadležnost nad lokacijom i imao odgovornost za samu
3 lokaciju, ova je služba pomagala utoliko što se bavila samim ostacima, ljudskim
4 ostacima.

5 P: U to vrijeme, da li ste bili upoznati sa standardnim postupcima i
6 protokolima koje je služba za nestale osobe sprovodila u vezi sa takvim
7 istraživanjima i iskapanjima?

8 O: Ja sam znala šta su bili operativni postupci, iako nisam dobila
9 konkretne dokumente u vezi s time.

10 P: Mi ćemo proći kroz standardne postupke tokom Vašeg iskaza, a ovaj
11 odgovor je zadovoljavajući. Dakle, recite, da li ste član nekih profesionalnih
12 organizacija ili udruženja?

13 O: Da.

14 P: Navedite nekoliko od tih.

15 O: Ja sam članica Akademije za forenzičke znanosti. Također sam i
16 punopravna članica Kanadskog udruženja /?za forenzičke znanosti/.

17 P: I zadnja Vaša funkcija je što ste profesor na odjelu antropologije
18 pri sveučilištu Novi Meksiko, u Albuquerqueu, u Sjedinjenim Državama?

19 O: Da.

20 P: Recite da li ste objavljivali neke članke, knjige ili u časopisima
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tekstove koji se tiču antropologije ili forenzičke antropologije?

2 O: Ja sam bila jedini, bila najviše rangirani autor u dva rada koja se
3 tiču forenzičke antropologije. Jedna je knjiga koja se koristi za podučavanje,
4 sa kojom sam zajednički autor bila sa profesorom doktorom Jane Buikstra, sa
5 sveučilišta Arizona, a druga je knjiga koju je objavio Charles C. Thomas, i ja
6 sam prvi ili jedini autor 22 članka koji su u tisku ili koji se razmatraju u
7 časopisima znanstvene prirode koji se tiču pitanja forenzičke antropologije ili
8 pitanja genocida.

9 P: To je očigledno -

10 O: Nisam Vas čula.

11 P: Slučajno sam isključio mikrofon. Dakle, to se može vidjeti u Vašem
12 životopisu koji smo dostavili?

13 O: Da.

14 P: Ima još i drugih elemenata koje bismo mogli naglasiti, ali imate i
15 nekoliko akademskih titula. Nećemo sada prolaziti kroz to, nema potrebe. Ovo je,
16 dakle, najžažuriranija verzija Vašeg životopisa. Zamoliću od Vijeća da na ekran
17 stavi dokument 2D533, radi se o životopisu doktorice Komar.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Mislim da se u izvještaju vidi Vaše ime, gore u sredini, na vrhu na
2 ekranu. Dakle, zamoliću Vas da mi kažete da li je ovo tekući Vaš životopis u
3 kojem se vidi ne samo Vaše obrazovanje i ono što ste postigli, nego i radovi
4 koje ste objavili i slično?

5 O: Ovo je točan odraz situacije u februaru 2008. godine. Mislim da je od
6 tog datuma u međuvremenu bilo još nekih dodataka i izmjena.

7 P: Da se nadovežemo na ovo, da bi u zapisnik sve ušlo. Da li je bilo
8 nešto značajno što se dogodilo, što biste željeli dodati? Molim Vas, izvolite.

9 O: Položaj koji je naveden da trenutno radim, a to je posao u vezi s
10 kojim sam dala ostavku. Ja sam prestala raditi na sveučilištu u Novom Meksiku, i
11 /?dala ostavku/ na položaj forenzičkog antropologa u uredu medicinskog
12 istražitelja.

13 P: Možete li nam reći čime ćete se sada baviti?

14 O: Pa evo, recimo, ovo je jedna od stvari.

15 P: Ja se izvinjavam, znam da sam Vam oduzeo nešto vremena. Nadam se da
16 neće predugo trajati. Dakle, ponovo ćete raditi kao antropolog?

17 O: Da.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možete li nam reći, ako to nije povjerljive prirode, gdje ćete ići u
2 sljedećim mjesecima?

3 O: Moja sljedeća istraživanja će se vršiti u Ruandi, u odnosu na onaj
4 genocid koji je tamo izvršen 1994., a to je povezano sa jednim odobrenjem za
5 davanje subvencije kojeg moram prvo dobiti da bih tamo mogla otići.

6 P: Hvala što smo se sada detaljno pozabavili Vašim životopisom. Želio
7 bih Vas sada zapitati da mi kažete da li se od Vas tražilo da pregledate neke
8 materijale od ovog tima Obrane?

9 O: Da.

10 P: Proći ćemo kroz to. Recite nam, kao prvo, da li ste dobili neki
11 specifičan zadatak vezano za materijale koje smo tražili od Vas da ih
12 pregledate?

13 O: Da.

14 P: Recite, koji ste to zadatak dobili?

15 O: Izvorno mi se obratio gospodin Christopher Meek, koji je bio
16 zastupnik tima Obrane gospodina Beare. Vi ste tražili da pregledamo raspoložive
17 znanstvene dokaze koje je Vijeće u to /?vrijeme/ imalo na raspolaganju, posebno
18 u pogledu sa vrijednošću metodologije, a prvenstveno u vezi sa nečim što mi
19 zovemo minimalnim brojem pojedinaca.

20 P: Da li ste, tokom razmatranja određenih dokumenata, koje ćemo uskoro
21 navesti, da li se od Vas tražilo da pregledate znanstveni materijal ili dokazni
22 materijal koji je predočilo Tužilaštvo, kako biste analizirali ne samo njihovu
23 metodologiju nego i zaključke do kojih su došli različiti znanstvenici koje su
24
25
26
27
28
29
30

1 oni koristili?

2 O: Da.

3 P: Dakle, osim metodologije, zadatak je bio da razmotrite i date
4 objektivnan stav o metodologiji i analizi te zaključcima znanstvenih dokaza koje
5 je Tužilaštvo izvelo u vezi sa tim događajima, a posebno u vezi sa minimalnim
6 brojem pojedinaca, dakle MBP?

7 O: Da.

8 P: Što je MBP?

9 O: MBP je minimalni broj pojedinaca. To je arheološki termin koji se
10 koristi u toj struci, iz literature.

11 P: U vezi sa tim zadatkom, recite da li je bilo koji od advokata Obrane
12 ili istražitelja, uključujući mene, tražio od Vas da na bilo koji način
13 izvitoperite svoj izvještaj?

14 O: Ne.

15 P: Doktore, Vi u svakom slučaju to ne biste napravili?

16 O: Ne bih.

17 P: Da Vas onda nešto pitam u vezi sa Vašim prethodnim iskazima u kojima
18 ste bili uključeni tokom Vaše karijere do sada. Recite, da li ste davali iskaz
19 pred sudovima, do sada?

20 O: Da.

21 P: Otprilike, koliko puta?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Značajniju sam ulogu imala možda desetak puta, bilo u SAD ili u
2 Kanadi.

3 P: Da li ste davali iskaz u suđenju Sadamu Huseinu?
4 O: Ne.

5 P: Tamo nije bilo puno izvođeno znanstvenih dokaza?
6 O: Samo jedan dio, jednog dana.

7 P: Da li ste ikad davali iskaz za ured tužilaštva, ne samo Međunarodnog
8 suda za bivšu Jugoslaviju, nego kao svjedok vještak?

9 O: Pa, do sada sam samo davala iskaz kada me je zvalo Tužilaštvo.

10 P: Mislim da znam odgovor, ali da li ste ikad davali svoje nalaze za
11 obranu tokom postupaka koji su bili vezani za antropologiju i druga stručna Vaša
12 polja?

13 O: Ne.

14 P: Dakle, ovo je prvi put?
15 O: Da.

16 P: Molim Vas ukratko da nam navedete koji ste materijal razmatrali u
17 vezi sa formuliranjem stavova koje ste donijeli u vezi sa ovim predmetom.

18 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Zamoliću, za Vijeće i za zastupnike, da
19 se na ekran stavi dokument 2D534.

20 P: Doktore, dok čekamo da se ovo pojavi na ekranu, imam još nekoliko
21 pitanja osobne prirode. Ne baš jako osobne prirode, ali da li ste gospodina
22 Christophera Meeka poznavali prije nego što je stupio u kontakt s Vama da biste
23 nam pomogli sa ovim predmetom?
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ne.

2 P: Da li ste mene upoznali prije prošlog tjedna i prije nekoliko poruka
3 koje smo radili /?razmijenili/ u vezi sa zakazivanjem sjednica?

4 O: Ne.

5 P: Da li ste radili za nekog od nas?

6 O: Ne.

7 P: Ili za nekog iz tima Obrane?

8 O: Ne.

9 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ja se izvinjavam.

10 P: Sad pred sobom imamo dokument 2D534. Zamoliću da pogledamo zadnju
11 stranicu tog dokumenta, ustvari dvije zadnje stranice. Molim Vas, recite nam,
12 što je ovaj dokument? On je priložen u Vašem izvještaju tamo gdje se nalazi i
13 Vaš životopis.

14 O: Od februara ove godine, ovo je spisak dokaznih predmeta koji su mi
15 bili poslani i koje sam razmotrila radi ovog suđenja.

16 P: Ko je sastavio ovaj spisak?

17 O: Ja.

18 P: Mi smo Vam tokom određenog perioda dostavljali i dodatne informacije.

19 O: Tako je.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Molim da pogledamo na dno ili možda na sljedeću stranicu. Molim Vas
2 da mi kažete da li je ovo točna i vjerna kopija onih materijala koje ste Vi
3 razmotrili do februara 2008., u vezi sa Vašim iskazom ovdje?

4 O: Čini se da jeste.

5 P: Od februara 2008., da li ste dobili dodatne materijale i dokumente
6 kako bi Vam se dodatno pomoglo u Vašem razmatranju i analizi znanstvenih dokaza
7 koji su bili izvedeni u ovom predmetu?

8 O: Da.

9 P: Recite, koliko se sjećate, o čemu se radilo?

10 O: Poslati su mi iskazi ili nalazi drugih vještaka koji su vještačili
11 kao znanstvenici. Dobila sam i dodatne materijale koji su se ticali jedne
12 demografske studije koja je bila napravljena, čini mi se, 2005. godine, koju je
13 naručilo Tužilaštvo, a u vezi sa kombinacijom spiska nestalih osoba i popisa
14 stanovništva iz Bosne iz 1991. godine, te još nekoliko pojedinačnih materijala
15 kojih se sada ne sjećam.

16 P: Od Vašeg dolaska ovamo, pred Međunarodni sud u Hagu, otprilike tjedan
17 dana ili deset dana, mi smo se nekoliko puta sastali, zar ne?

18 O: Jesmo.

19 P: Pregledali smo i neke od tih materijala i kroz Vaše izvještaje?

20 O: Da.

21 P: Moje sljedeće pitanje za Vas je da li ste gledali neke druge
22 materijale, a ne samo ove koje sada naveli i koji nisu navedeni u Vašem nalazu,
23 kao što su udžbenici, članci, ili drugi materijali koji bi Vam pomogli prilikom
24
25
26
27
28
29
30

1 donošenja zaključaka koje ste naveli u izvještaju ili koje ćemo uskoro
2 identificirati?

3 O: Da.

4 P: Recite, koje ste još materijale razmatrali?

5 O: Brojni su navedeni u bibliografiji koja se može pronaći kada se čita
6 moj nalaz. Ja sam svaki puta navela u samom izvještaju da li sam koristila neki
7 materijal, a citati se mogu naći na kraju svakog odjeljka.

8 P: Vi dajete i izvor i dajete citat na koji ste se oslonili?

9 O: Tako je.

10 P: I Vi ste sami napisali nekoliko članaka, to ste nam rekli. Da li ste
11 napisali neki članak vezan za Srebrenicu?

12 O: Da.

13 P: Koliko?

14 O: Jedan je bio konkretno vezan samo za Srebrenicu, a bio je cijeli niz
15 članaka koji su uključivali širi obrazac vezan za Bosnu, a gdje su žrtve iz
16 Srebrenice bile značajan dio.

17 P: Hvala. Želim Vam postaviti pitanje o dva konkretna izvještaja da
18 bismo vidjeli da li ste njih razmatrali.

19 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molim 2D70 da se predoči na ekranu, 2D70.

20 P: Dok to čekamo, riječ je o dokumentu koji se ovdje obično naziva
21 "Izvještaj San Antonio" ili "Nalaz San Antonio". Imam nekoliko pitanja. Moje
22 prvo pitanje je jeste li imali priliku da pregledate ovaj izvještaj, 2D70 "San
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Antonio izvještaj"?

2 O: Ja sam to prošlog tjedna pročitala.

3 P: Prije tog prošlog tjedna, da li smo Vam, bilo gospodin Meek, bilo ja,
4 dali primjerak tog izvještaja i tražili da ga koristite kod formulacije svojih
5 zaključaka?

6 O: Ne.

7 P: Želim Vas također pitati, a kada je riječ o doktoru Chester Elliot
8 Moore III, da li znate za njega?

9 O: Da.

10 P: Šta je on po profesiji?

11 O: On je također uključen u forenzičku antropologiju, u takozvanom JPAC-
12 u, zajedničkoj vojnoj službi koja je zadužena za identifikaciju nestalih žrtava
13 rata iz Sjedinjenih Država.

14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Uz dozvolu Suda, i uz pomoć poslužitelja,
15 zamoliću da Vam se pokaže dokument 2D535, to je nešto što mi predočavamo po
16 pravilu 92bis. Riječ je o ovlaštenoj potpisanoj izjavi doktora Moorea.

17 P: Da li ste imali priliku da pročitate izvještaj doktora Moorea?

18 O: Tokom prethodnog tjedna.

19 P: Ali ne prije toga, je li tako?

20 O: Tako je.

21 P: Razmatrajući ove materijale koje ste razmatrali i imajući na umu da
22 ste se oslanjali na razne članke koje ste čitali ili pisali, ažurirani materijal
23 koji ste za nas identificirali, "Izvještaj San Antonio" i nedavnu izjavu doktora

24

25

26

27

28

29

30

1 Moorea, recite da li ste se na sve te dokumente oslanjali, i na te članke, kako
2 biste formulirali svoje stavove u odnosu na zadatak koji ste dobili?

3 O: Da.

4 P: Da se sada pozabavimo Vašim izvještajem, doktorice Komar.

5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Riječ je o dokumentu 2D534, to kažem za
6 zapisnik. Zamoliću da se to stavi na ekran.

7 P: Sad imate pred sobom taj dokument. Recite, o čemu se radi?

8 O: To je izjava svjedoka ili nalaz svjedoka koji je od mene zatražen,
9 koji sam napravila u februaru ove godine, a gdje je sažet dio sadržaja vezan za
10 moj današnji iskaz.

11 P: Molim da nas provedete kroz taj izvještaj, pa ćemo onda se pozabaviti
12 sa detaljima i stavovima. Ja ću Vam pokušati pomoći. Mislim da je ovo
13 podijeljeno u pet odjeljaka, je li tako?

14 O: Da, mislim da jeste.

15 P: Općenito govoreći, tu su Vaši nalazi vezani za Komisiju za nestale
16 osobe i identifikaciju DNK - to bi bilo jedan?

17 O: Da.

18 P: Sljedeći je minimalni broj pojedinaca - MBP?

19 O: Da.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Zatim, nakratko govorite o izvještajima doktora Lawrencea i Moorea?
2 O: Točno.
3 P: Zatim razgovarate o pitanju kako ste Vi identificirali krađe?
4 O: Da.
5 P: I na kraju je pitanje discipline identifikacije socijalne grupe?
6 O: Tako je.
7 P: Nećemo prolaziti kroz sve to, ali želim naglasiti samo nekoliko
8 stavaka iz tog izvještaja. Međutim, prije toga bih Vam želio postaviti pitanje o
9 tome da li je ovaj Vaš izvještaj, koji ste napravili u februaru 2008., nešto pri
10 čemu ustrajete iako ste u međuvremenu pregledali dodatne materijale i oslanjali
11 se na njih? Da li želite nešto dodati?
12 O: Na temelju materijala koje sam imala priliku da razmotrim od mog
13 dolaska, ja bih imala neke izmjene.
14 P: U redu. Ali, prije nego što se počnemo baviti samim izvještajem,
15 recite da li ste upoznati sa nekim znanstvenicima, antropolozima, arheolozima,
16 stručnjacima za DNK, koji su ovdje davali iskaz? Ja znam da ste pročitali
17 njihove iskaze, ali da li ih poznajete osobno?
18 O: Pa da, to je ta profesionalna zajednica koja nije jako velika. Mnogi
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 od nas su često zajedno radili.

2 P: Ja znam da ćete Vi analizirati njihovu profesionalnu stranu, da ih
3 nećete lično kritizirati, ali u svakom slučaju, u vezi s nekima od vas, a to su
4 Vaše kolege, moraćete iznositi određene stavove. Vi ste se s njima povremeno
5 sastajali na ekshumacijama, sretali, ili na nekakvim službenim događajima.

6 O: Tako je.

7 P: U redu. Da prođemo kroz prvi dio mog rezimea za danas i onaj dio
8 Vašeg izvještaja koji se bavi identifikacijom minimalnog broja osoba. To je
9 možda najbolja faza za početak. Vi ste gledali razne izvještaje doktora Wrighta,
10 na primjer, i doktora Lawrencea, i doktora Baraybara... gospodina Baraybara i
11 gospodina Manninga?

12 O: Da, tako je.

13 P: Pročitali ste i njihove iskaze u vezi s tim?

14 O: Da.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Molim Vas ukratko da nam kažete jeste li zahvaljujući određenom
2 stupnju antropološke i znanstvene sigurnosti stvorili stav o tome kakav je bio
3 njihov iskaz u vezi... šta su pokušali postići u vezi sa maksimalnim /?minimalnim/
4 brojem pojedinaca /kako je prevedeno/.

5 O: Da. Koliko sam ja razumjela njihovo razmatranje materijala, postojala
6 su dva konkretna izvora, razdvojena izvora na temelju kojih ljudi rade procjene
7 maksimalnog /?minimalnog/ broja pojedinaca - MBP. Na temelju mojeg razmatranja
8 toga uočila sam neke metodološke nedostatke u vezi sa načinom na koji su
9 izračunati ti MBP-ovi.

10 P: Dobro, da pogledamo to. Vi ste to, znači, pregledali, i kad ste
11 identificirali te ljude govorite o ljudima koji su ovdje svjedočili i ljudima
12 koji su napravili izvještaj u vezi s tom temom, maksimalnog /?minimalnog/ broja
13 pojedinaca?

14 O: Pa, ja bih radije govorila o produktu rada nego o samim ljudima.

15 P: Naravno, ali mi tu ne govorimo o njima osobno, ali ukoliko budemo
16 govorili o njihovom radu, da još jedanput prođemo kroz njihova imena: doktor
17 Baraybar, doktor Manning, doktor Lawrence i doktor Wright. U redu, hvala.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vi ste, znači, rekli da, da bi se napravila procjena MBP-a, treba proći
2 kroz izvjesni proces?

3 O: Da, treba primijeniti neke metode kako bi se došlo do te procjene, to
4 je cilj tog postupka.

5 P: Ako sam u pravu, znači, Vi biste uzeli tu metodologiju i na osnovu
6 nje napravili analizu na temelju koje biste došli do zaključka?

7 O: Da.

8 P: Koje ste Vi to metode koristili, koje su metode korištene da bi se
9 došlo do procjene?

10 O: Ja sam pregledala materijal i izgleda da postoji izvjestan redosljed
11 kako se to radi, kako se to radilo. Prvo mjesto gdje mogu pronaći da se spominje
12 znanstvena procjena MBP-a je u terenskom izvještaju Richarda Wrighta iz 1998. i
13 1999.

14 P: Imam ja datum, 12. maj 1999. Molim P666 na ekranu. Da zapisnik bude
15 jasan, doktorica Komar naravno ima i fascikle sa kopijama dokumenata na papiru.
16 Bilo bi lijepo kada bi možda dobila dopuštenje da se time služi.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li problema s time?

18 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Ne.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li Obrana problema s time?

20 Dakle, nema problema s naše strane.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

2 P: Znači, Vi ste rekli da ste pregledali izvještaj doktora Wrighta od
3 12. maja 1999., to je P666, i Vi kažete da je to prvo mjesto, prva informacija
4 koju ste Vi mogli naći gdje se spominje identifikacija pitanja MBP-a?

5 O: Među materijalima koje sam ja pregledala, to je najraniji pokušaj
6 bilo koga da izračuna MBP.

7 P: Gdje on u tom izvještaju pokušava kalkulirati? Ja mislim da je to 12.
8 maj 1999.

9 Oprostite, naravno, ja ću Vam omogućiti da odgovorite na pitanje. To je
10 na drugoj strani izvještaja, pod "Sažetak nalaza".

11 O: Pa, to je zaključak, ali to se u samom izvještaju, u tekstu
12 izvještaja pojavljuje nekoliko puta, i to u drugom dijelu izvještaja nešto
13 detaljnije.

14 P: Pokažite nam, molim Vas, gdje je to, kako bismo pratili Vašu analizu
15 izvještaja doktora Wrighta. Na kojoj strani dokaznog predmeta P666 to treba
16 tražiti?

17 O: 00848245.

18 P: To je strana 32 izvještaja, ako se ne varam?

19 O: 245.

20 P: Zadnje tri znamenke su 245. Dobro, hvala. Sada imamo taj dokument
21 pred sobom, a Vi nam recite što Vi mislite o tome što je doktor Wright napisao u
22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 vezi sa maksimalnim /?minimalnim/ brojem nestalih lica, identificiranih osoba?

2 O: On zapravo radi dvije stvari u kontekstu te procjene. Prvo, procjena
3 materijala koji je zaista nađen na terenu. Drugo, procjena zasnovana na
4 statističkim i matematičkim podacima u vezi sa ukupnim brojem pojedinaca koji bi
5 potencijalno mogli biti u tim grobnicama o kojima se govori.

6 P: Zašto Vi smatrate, zašto je Vaše mišljenje da ta metoda ima
7 nedostataka?

8 O: Standardna operativna procedura izvještaja gospodina Wrighta je takva
9 da on kaže da svrha terenskih izvještaja nije da se radi analiza posmrtnih
10 ostataka. On to vrlo jasno kaže u više navrata, u samom tekstu izvještaja. Zbog
11 uvjeta na samom terenu, tamo neće biti pokušaja da se analiziraju posmrtni
12 ostaci onako kako se uklanjaju, što zapravo znači da bi se kasnije mogao
13 indicirati neki broj ljudi. On u svom izvještaju kaže da on tada nije napravio
14 dovoljnu analizu i da on preferira da se to napravi kasnije u mrtvačnici. On
15 govori o broju vreća sa leševima koje su uklonjene i on sam kaže da to nužno ne

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 predstavlja broj ljudi. Znači, ta prvotna tablica ne predstavlja broj ljudi na
2 lokalitetu.

3 P: Dobro, to je znači ta metodologija. A kad govorimo o sljedećoj
4 strani, što je on vidio, na sljedećoj strani 33, da li sam u pravu kad kažem da
5 je doktor Wright jednostavno uzeo jedan broj iz prosjeka i onda to pomnožio sa
6 brojem 21 - ekshumiranih grobnica, i onda je došao do te prve brojke MBP-a?

7 O: Da, to je ispravni prikaz njegovog prikaza /kako je prevedeno/. On
8 kaže da, ako uzmete, znači, grobove koji su obrađeni do tada i ako onda uzmete
9 nešto za što on sam priznaje da je neprecizna procjena, dolazite do jednog
10 prosjeka za koji onda on smatra da je samo tek jedna aritmetička izjava u vezi s
11 time što on smatra da bi trebao biti broj ljudi sadržanih u tim grobnicama.

12 P: Vratimo se na trenutak na metodologiju. Da li ste Vi sigurni u to
13 Vaše mišljenje zašto ta metodologija, korištena u izvještaju od 12. maja 1999.,
14 ima nedostataka?

15 O: Pa, evo ovako. To ponovo podijelite na te dvije komponente. Počnimo
16 prvo sa idejom da zapravo brojimo ljude koje vadimo iz zemlje. Profesor Wright
17 sam priznaje da oni tamo, na samom licu mjesta, nisu napravili dovoljnu analizu
18 da bi mogli doći do te brojke. On tu brojku onda nadopunjava izvještajem iz
19 Visokog, što znači da on u tu brojku onda unosi i izvjesnu analizu koja je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 urađena kasnije, u mrtvačnici u Visokom. To samo po sebi nije problematično, ali
2 ako kasnije pogledate neke izvještaje o obdukciji iz Visokog u vezi s time kako
3 su definirani pojedinci, i na terenu i prilikom autopsije, onda ćete vidjeti o
4 čemu se radi.

5 P: Opišite mi, molim Vas, što mislite reći s "nije napravljena dovoljna
6 analiza na licu mjesta"? Što bi to trebalo napraviti? Ja znam što to općenito
7 znači, ali recite nam, molim Vas, što su oni to trebali napraviti, a nisu
8 napravili?

9 O: U kasnijim ekshumacijama koje su rađene u Bosni, a i u drugim
10 mjestima na svijetu, shvaćeno je da, kad se radi o grobnicama koje su na neki
11 način kompromitirane, kao što su sekundarne grobnice ili sa velikim stupnjem
12 sedimentacije, i u kojima su pojedinci raspadnuti i više nisu artikulirani -
13 drugim riječima, ne mogu se raspoznati kao ljudska bića, nemaju više mesa na
14 kostima, nisu više zasebne jedinice same po sebi - u takvim slučajevima nema
15 slaganja unutar antropološke zajednice, niti unutar ovog izvještaja, oko toga
16 kako ćemo definirati jedan leš, u kojim uslovima dijelove nekog pojedinca zovemo
17 leš, a u kojim uslovima tog pojedinca dijelimo u ostatke tijela ili općenite
18 elemente. Profesor Wright u kontekstu svog izvještaja daje jednu nejasnu i
19 nedovoljnu definiciju načina na koji to treba raditi.

20 P: I, kao rezultat Vašeg mišljenja i analize, Vi smatrate da je ovaj
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izvještaj, kako bih rekao, sumnjiv?

2 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Časni Sude, prigovor. Ovo je očito
3 sugestivno pitanje, i mislim da to tako ide već neko vrijeme. Ja nisam do sada
4 još izjavio prigovor, ali sada zaista moram.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojić, želite li nešto
6 komentirati ili želite preformulirati pitanje?

7 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Pa, ja ću ga preformulirati, ali ne
8 razumijem što on kaže da to već neko vrijeme traje. Ja ga pozivam da mi pokaže
9 točno koje je to pitanje bilo, osim možda ovih par.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro, dajte samo radije
11 preformulirajte pitanje.

12 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

13 P: Doktorice, u vezi sa Vašim mišljenjem u vezi sa ovim prvim
14 izvještajem i MBP-om, osim što tu ima metodoloških nedostataka, imate li Vi još
15 nekih drugih mišljenja zbog kojih smatrate da se ne možete složiti s tim
16 izvještajem s nekim razumnim stupnjem antropološke sigurnosti?

17 O: Pa, ima presedana u vezi s time kako je napravljena početna tablica.
18 Međutim, pokušaj da se onda dođe do prosjeka i da se onda iz toga ekstrapolira
19 ta brojka za više grobnica, iz kojih u kasnijim godinama nisu izvađeni leševi, a
20 to kaže i sam profesor Wright, to je nešto fundamentalno pogrešno. To nije dobra
21 praksa, to nije valjan znanstveni način da se procijeni broj pojedinaca.

22 P: Maločas ste govorili o vrećama za leševe, o artikulaciji. I, recite
23
24
25
26
27
28
29
30

1 mi, da li Vam je poznat koncept disasocijacije i reasocijacije?

2 O: Da.

3 P: Šta to znači?

4 O: Disasocijacija ili disartikulacija je koncept da se tijelo sastoji od
5 više elemenata. Neki od njih se mogu duže sačuvati u arheološkim slojevima od
6 drugih, na primjer kosti. I, kad se meko tkivo raspada, leš se doslovce počinje
7 raspadati, odnosno disasocirati.

8 Proces reasociranja je znanstveni pregled izoliranih elemenata koji za
9 cilj ima to da se na kraju rekonstituiraju integritet tijela - drugim riječima,
10 pokušavate nekoga ponovo sastaviti.

11 P: Spomenuli ste vreće za leševe i ono što je profesor Wright rekao u
12 svom izvještaju. Recite nam, jeste li pronašli neke znakove reasocijacije,
13 odnosno reartikulacije?

14 O: Ne, on kaže jasno da na terenu to nije bio cilj njihovog posla. On
15 tvrdi da, zbog uvjeta koji su tada vladali na terenu, nije bilo prikladno da se
16 pokušaju reasocirati pojedinci. On je smatrao da to treba učiniti unutar
17 mrtvačnice tokom kasnijih analiza.

18 P: Imate li Vi neko mišljenje o tome da li je to bilo razumno, to da se
19 kasnije radi reasocijacija?

20 O: To je uobičajena praksa, to je sasvim normalno.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Znam, slažem se, ali hoću da Vi to kažete. Jeste li, iz onoga što je
2 napravljeno u mrtvačnici, vidjeli da li je bilo pokušaja - sad govorim konkretno
3 o ovom izvještaju - da se napravi reartikulacija, odnosno reasocijacija dijelova
4 tijela?

5 O: Ako ja dobro shvaćam te izvještaje, kasnije je napravljena jedna
6 analiza, i ako je to, pak, direktna posljedica te analize, znači da nije bilo
7 reasocijacije. Jednostavno je vodeći patolog donio odluku da se vreće sa
8 leševima procjenjuju onako kako dolaze, i da se pokuša procijeniti broj
9 traumatskih ozljeda kao i uzrok smrti, i to po vreći, a ne po pojedincu ili
10 pojedinačnom dijelu tijela.

11 P: Imajući u vidu to da ste Vi rekli da se to moglo napraviti na terenu
12 - reasocijacija, reartikulacija - i da se to isto tako može i odgoditi za
13 mrtvačnicu, imate li neko mišljenje o tome koliki je razumni stupanj
14 antropološke sigurnosti što to nije učinjeno u mrtvačnici?

15 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Časni Sude, moj prigovor je to da
16 mislim da svjedokinja nije rekla da se to moglo napraviti na terenu.

17 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dobro, mogu to razjasniti.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Ne bih sada želio govoriti na ovakav način, ali to mogu razjasniti.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, izvolite?

3 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

4 P: Doktorice Komar, da li su antropolozi i naučnici koji su bili na
5 terenu imali mogućnosti, kapaciteta, da vrše reartikulaciju, odnosno
6 reasocijaciju, prije nego što je to sve odvezeno u mrtvačnicu?

7 O: Oni su imali standardnu operativnu proceduru, kako je definirao
8 profesor Wright, da to ne rade.

9 P: Da, ali ne pitam Vas to zbog toga, nego da li postoji mogućnost,
10 čisto naučno gledano, da se tako nešto obavi?

11 O: Reasocijacija može se napraviti u bilo kojem trenutku kada se
12 posmrtni ostaci mogu na pravilan način proučavati. Ukoliko se to može napraviti
13 na terenu i ako su uslovi takvi, a takvi uslovi ponekad postoje, onda se to može
14 napraviti tamo. Profesor Wright je jednostavno donio odluku da se to tamo ne
15 napravi.

16 P: Znači, jednostavno, Vi kažete da postoji bilo kakva mogućnost da, pod
17 nekim okolnostima, arheolog ili antropolog ili patolog može obaviti znanstvenu
18 reasocijaciju. Mislim da ste odgovorili na to.

19 A sada da se vratimo na moje pitanje. Imajući u vidu Vaš iskaz da je
20 profesor Wright odlučio da se to ne napravi, a sada smo saznali, iz Vašeg

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pregledanog materijala, da to nisu napravili niti u mrtvačnici, imate li neko
2 mišljenje na osnovu razumnog stupnja antropološke sigurnosti o tome da li je taj
3 propust da se ne napravi reartikulacija u mrtvačnici bilo nešto primjereno ili
4 razumno?

5 O: To nije u skladu sa standardima koje priznajemo danas. Možda je to
6 sve.

7 P: Dobro. To su, znači, znanstveni standardi koji su trebali biti
8 također korišteni i tada. Da li je došlo do odstupanja od tih standarda, te
9 prihvatljive prakse, u tome što to nije napravljeno u mrtvačnici?

10 O: Pa, to dovodi u pitanje tačnost brojaka koje su ovdje prezentirane.
11 Naravno, može se sada raspravljati o tome da li je bilo sredstava, resursa,
12 osoblja da se učini sve ono što se moglo učiniti. Ja bih osobno rekla da je to
13 bio jedan nužni korak u pravilnoj analizi posmrtnih ostataka. Da sam ja bila
14 odgovorna za ovaj lokalitet, ja bih sigurno to pokušala učiniti, i ja bih
15 sigurno to pokušala obaviti iscrpnije nego što je to ovdje obavljeno.

16 P: Doktorice, naravno, mi ovdje ne sjedimo kako bismo rekli da su
17 profesor Wright i drugi znanstvenici koji su to radili napravili nešto namjerno
18 krivo ili pogrešno. Mi jednostavno pokušavamo bolje shvatiti koliko su pouzdani

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ili nepouzdana neki od podataka koje su oni iznijeli. Zato mi Vas ovdje sada
2 ispituje.

3 Kad je riječ o profesor Wrightu, imate li još neka druga mišljenja,
4 odnosno, da li biste željeli identificirati još neku temu za koju smatrate da
5 ima metodoloških nedostataka, kad govorimo o MBP-u?

6 O: Ja bih sad još jednom rekla da ta matematička procjena, po mom
7 mišljenju, nije valjani način da se to radi.

8 P: To Vidimo i na drugoj strani, to je mislim bila 33?

9 O: Ne, mislim da je to pri dnu strane 32.

10 P: Mislim da, ako gledate sljedeću stranu, da ćete vidjeti da on
11 zaključuje da je to matematička procjena MBP-a.

12 O: Da. On ide kroz matematičku metodu i onda iznosi zaključak na dnu
13 strane 33.

14 P: Hvala na tome.

15 Imate li još neka mišljenja u vezi sa tim izvještajem za 12. maj 1999.?

16 O: U vezi sa MBP-om?

17 P: Da.

18 O: Ne, ništa.

19 P: Mi ćemo se sada skoncentrirati na MBP. O tome sada govorimo. Sljedeći
20 izvještaj koji ste gledali u vezi sa MBP-om su bili izvještaji o autopsiji

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 doktora Lawrencea.

2 O: Samo općenito govoreći. On se ne bavi izričito pitanjem MBP-a zbog
3 metode koju je odlučio koristiti u svojoj analizi. On, dakle, nije iznio nikakvu
4 izričitu izjavu o MBP-u u svom izvještaju.

5 P: Ali da li Vi iz njegovog izvještaja možete iščitati kojom se
6 metodologijom on bavio?

7 O: Pa, opet kažem, on se opredijelio da analizira posmrtnu ostatku, ne
8 putem pokušaja da se reartikuliraju pojedinci, nego putem pokušaja da se shvati
9 broj traumatskih ozljeda po vreći za leš. Ako se to radi, onda se pretpostavlja
10 da je na samom terenu napravljeno više posla nego što je to ovdje bio slučaj.

11 P: Zaboravio sam Vas ovo pitati: Vi ste radili, ako se ne varam, i oko
12 Foče na ekshumacijama?

13 O: Da.

14 P: I Vi ste tamo bili forenzički antropolog čiji je zadatak bio da
15 pomaže u ekshumaciji raznih grobnica?

16 O: Da.

17 P: Koje godine?

18 O: Foča je bila 1999.

19 P: Hvala. Idemo sada na sljedeći izvještaj koji ste Vi pregledali. To je
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izvještaj gospodina Baraybara od 8. decembra 1999. To je, mislim, P559.
2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pauza će biti u 12.30h.
3 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]
4 P: Da stvari budu jasne za zapisnik, doktor Baraybar je napisao dva
5 konkretna izvještaja. Pokušaćemo to sada napraviti u dva dijela. Ovo je, znači,
6 izvještaj od 8. decembra 1999, to je P559, ali imamo i izvještaj iz januara
7 2004., a to je 2477. Idemo sada prvo kroz izvještaj od 8. decembra 1999.
8 O: To je sažeti izvještaj terenskih ekshumacija. Znači, on govori o
9 cijeloj sezoni ekshumacija, i on konkretno govori o antropološkom pregledu
10 posmrtnih ostataka nakon ekshumacije tokom autopsija.
11 P: Nisam siguran da sam Vas shvatio. Kojom se metodologijom on koristio
12 u vezi s tim terenskim ekshumacijama ili tom cijelom terenskom sezonom?
13 O: On se ne bavi MBP-om na terenu, nego prilikom autopsije.
14 P: Kojom se metodologijom on koristi za autopsiju?
15 O: On priznaje da jednostavno brojati leševe, to nije dovoljno. Prema
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tome, budući da su neki leševi raspadnuti, ne mogu se samo jednostavno brojati
2 leševi. Zato on u ovom trenutku opredjeljuje se za jedan standardni prihvaćeni
3 protokol unutar antropologije koji se koristi činjenicom da su pojedinci
4 prezentirani nekim konkretnim elementima. Drugim riječima, ako imate 12 lubanja,
5 to znači da morate da imate najmanje 12 pojedinaca.

6 P: Može li se ista stvar reći i za *femur* ili *humerus*?

7 O: Kada radite ovakvu analizu to se može raditi na više načina. Prvo je
8 to da se koriste neparne kosti, dakle one koje nemaju para, koje se obično
9 nalaze u sredini tijela, kao što su *sternum*, lubanja, vilica, *sakrum*, koji
10 postoje samo po jedan. Alternativa je to da shvatite da postoje uparene
11 lateralne kosti kod kojih imate lijevu i desnu kost. I ako to uključuje tu Vašu
12 analizu, uvijek morate znati kojoj strani pripada ta kost.

13 P: Lijeva ili desna strana?

14 O: Da.

15 P: Da li je u vezi s bilo kojim od ovih izvještaja - sada se malo
16 odmičemo od Baraybarovog izvještaja - da li je to učinjeno bilo gdje u bilo
17 kojem izvještaju?

18 O: Koliko ja shvaćam, to je bila suština, uz izvjesne modifikacije,
19 metodologije koju je on koristio.

20 P: Koju metodologiju je on koristio?

21 O: To je teško reći iz ovog izvještaja. Izgleda da se radi o korištenju
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kombinacija kosti. On često spominje proksimalni *femur*, to je ovaj dio Vašeg
2 bedra koji Vas povezuje sa kukom, ali isto tako govori o karličnim kostima,
3 *sternumu* i o drugim dugim kostima.

4 P: Nakon što ste pregledali Baraybarov izvještaj od 8. decembra 1999.,
5 da li ste mogli formulirati neko mišljenje o stupnju sigurnosti u metodologiju
6 koja je tamo korištena? Ima li ona nekih nedostataka?

7 O: Ta je metodologija do te točke apsolutno standardna. On je modificira
8 na dva mjesta i to bi moglo osporavati valjanost krajnjih rezultata.

9 P: Pokažite nam, molim Vas, ta dva mjesta, te dvije modifikacije koje bi
10 mogle utjecati na valjanost konačnih rezultata.

11 O: Pa, kad to radimo, onda... On je zapravo odlučio se da gleda i
12 takozvane varijable. Uveo je dvije varijable: prvo - spol pojedinca, utvrđen
13 antropološkim pregledom, i drugo - starost pojedinca, također utvrđena
14 antropološkim pregledom.

15 P: Znači, oslanjanje na spol i starost su dva elementa za koja Vi
16 smatrate da predstavljaju odstupanje od standardne metodologije.

17 O: Pa, nije nečuveno to da se tako nešto koristi, radi se više o tome
18 kako su oni to koristili u ovom konkretnom slučaju, to je upitno.

19 P: Uputite nas, molim Vas, na stranu izvještaja doktora Baraybara od 8.
20 decembra 1999., na kojoj zasnivate ovo što govorite.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: 00911541 i 00911542.

2 P: To je još uvijek dokazni predmet P559. Mi imamo samo ERN brojeve,
3 nemamo paginaciju na dnu strane. Ovo je, dakle, sada na ekranu, pa molim da nam
4 pokažete gdje on to konkretno govori.

5 O: On vrlo jasno prolazi kroz metodologiju i kaže da je na početku počeo
6 sa procjenom kosti. Znači, morate utvrditi koju kost koristite kako biste
7 utvrdili MBP. Ako imate samo proksimalni desni *femur*, onda možete reći, ukoliko
8 ste našli 54 desnih *femura*, mora da se tu radi najmanje o 54 pojedinaca od kojih
9 su došli ti *femuri*. Moguće je da ih imate i više, ali ih fizički ne možete imati
10 manje. To je sasvim normalno.

11 Pri sredini strane, u drugom punom paragrafu, on uvodi koncept spola.
12 Određivanje spola, antropološki gledano, ne slijedi nužno iz analize MBP-a, ne
13 utječe nužno na nju. Drugim riječima, ako na primjer koristite *sacrum* ili
14 *sternum* kako biste došli do osnovnog broja MBP, to ne znači da postoji nužno
15 odgovarajuća, općeprihvaćena metoda koja bi Vam omogućila da utvrdite spol na
16 temelju tih konkretnih kostiju.

17 P: Ne bih želio biti sugestivan u vezi s time. Da li sam dobro shvatio -
18 zato jer oni nisu koristili prave kosti teško se može donijeti zaključak o

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 spolu? Ja sam ovdje, naravno, laik. Ispričavam se ako ovo nisam možda najbolje
2 shvatio.

3 O: Pa, ja bih rekla sljedeće: izgleda da su oni morali ispitivati ili
4 relativno kompletne leševe - to je moguće ali to nije ono što se opisuje u
5 izvještaju. Drugim riječima, ako hoću utvrditi MBP koristeći *sternum*, ne postoji
6 metoda koju mogu koristiti da analiziram taj isti *sternum* da bih utvrdila je li
7 se radi o muškarcu ili ženi. Za to se mora koristiti ili *pelvis* ili lubanja, ili
8 jednostavno mjeriti dijelove ljudskog tijela, koliko Vam je, recimo, veliki
9 *humerus*, koliko Vam je dugačka ruka. Prema tome, ako se on hoće koristiti
10 *femur*om, onda je moguće napraviti izvjesnu metričku analizu da se razdijele
11 muškarci od žena. Ali, ako koristi druge kosti identificirane u ovom izvještaju,
12 u takvom slučaju ne postoji neka prihvaćena antropološka metoda koja bi
13 povezivala spol sa tom kosti, osim ukoliko ne počete od pretpostavke da se
14 pregledava relativno kompletni cjeloviti leš. Drugim riječima, da je već prije
15 toga urađena reasocijacija.

16 P: Kad je riječ o kompletnom lešu, odnosno reasocijaciji, u izvještaju
17 ima malo dokaza da se vidi -

18 Da, u redu, preformuliraću. U redu, u redu.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, molim Vas.

20 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Ispričavam se.

21 P: Ima li dokaza u izvještaju da bi se ustanovilo da su to bili
22 kompletni leševi kod kojih je već napravljena reasocijacija?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne vidim izričitih dokaza da je to napravljeno. Isto tako, moglo bi
2 se reći da, ako imate kompletne leševe, da ih onda jednostavno prebrojite, i to
3 Vam daje onaj maksimalni /?minimalni/ broj pojedinaca.

4 P: Dobro, hvala. Još samo kratko prije pauze, siguran sam da jedva
5 čekate na pauzu. Recite nam, kad je riječ o spolu, što je vaše mišljenje u vezi
6 sa onom drugom stvari, a to je starosna dob? Rekli ste da je on napravio ovdje
7 dvije modifikacije, spol i starosna dob.

8 O: Opet se radi o kosti. Kost koju koristite za MBP nije nužno kost koju
9 biste koristili da utvrdite starosnu dob. Prema tome, ako počete od pretpostavke
10 da ćete se, recimo, ponovo koristiti *sternumom* da utvrdite MPB, nema nikakve
11 metode koja bi Vam omogućila da utvrdite starost tog *sternuma* da biste mogli
12 dalje ići u analizu.

13 P: I vidimo tu metodologiju i tu analizu kojom se je koristi doktor
14 Baraybar u izvještaju iz decembra 1999., to je 00911541. To se ovdje može
15 vidjeti, kao i na sljedećoj strani.

16 O: On u tablici broj 3 daje konkretni iskaz metoda koje je koristio da
17 dođe do starosne dobi. Sve je to normalno, prihvatljivo i relevantno da se
18 utvrdi starosna dob nekog pojedinca. Međutim, ti se metodi ne mogu nužno
19 primijeniti na one kosti koje su korištene za utvrđivanje MBP-a. Prema tome,
20 osim ukoliko nemate relativno cjelovite leševe, Vi zapravo analizirate zasebne,

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izdvojene - nereasocirane kosti.

2 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da sada svi možemo ići na pauzu.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, idemo na pauzu od 25 minuta.

4 Hvala.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

6 ... Početak pauze u 12.28h

7 ... Sjednica nastavljena u 12.56h

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite nastavite, gospodine Ostojiću.

10 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala.

11 P: Dobar dan, doktore Komar. Doktore, mi smo razgovarali o spolu i dobi

12 tokom zadnje sjednice. Želio bih se nadovezati na to, posebno na pitanje dobi

13 kada je riječ o izvještaju Baraybara od 8. decembra 1999. Da li imate još neka

14 mišljenja u vezi sa time? Konkretno, želio bih skrenuti Vašu pažnju na pitanja,

15 na primjer, da li je preširok dobni okvir, da li ste pronašli još neke

16 nedostatke ili greške u metodologiji kojom se koristio Baraybar?

17 O: Ne da je opseg dobi previše širok, kao /?to je/ odraz metodologije

18 koja se koristila, nego su dobne kategorije, kako su definirane, nešto što ne

19 odražava inherentno naše definicije dobi. Teško je razdvojiti 17-godišnjaka od

20 18-godišnjaka na temelju metodologije koja postoji, a posebno kada je riječ o

21 kostima o kojima se ovdje govori. Mislim da postoji veliko preklapanje između

22 dobnih kategorija koje su definirane i onog što se može definirati

23 kategorizirano kao ključna dobna kategorija. I ovaj koncept adolescenstva,

24

25

26

27

28

29

30

1 mislim da se tu ne vidi da je postojao stupanj konkretnosti koji bi se ovom
2 metodologijom mogao postići. Drugim riječima, nemoguće je nedvojbeno odvojiti
3 17-godišnjaka od, recimo, 18-godišnjaka.

4 P: Želio bih skrenuti pažnju Vašu na izvještaj 2.2. Molim Vas, objasnite
5 mi da shvatim ovo što objašnjavate u vezi sa računicom vezano za dob i smrt u
6 2.2.

7 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] To je bio izvještaj doktorice Komar, koji
8 nosi broj 2D534. Gledamo paragraf ili točku 2.2.

9 P: Recite o čemu se tu radi, jer vidim da spominjete izvještaj Baraybara
10 iz 1999., kao i 2001. i 2004. Govorite o korištenju lijevog i desnog *femura*, o
11 tome smo već govorili. Također kažete - to je negdje u 6. redu - citiram:
12 "Nijedan od metoda za određivanje dobi navedenih u Baraybarovom protokolu," pa
13 se onda pozivate na njegove izvještaje, "ne koristi ženske *femure* kao standard
14 za određivanje dobi."

15 O: Tu su dvije misli najmanje. Nijedna metoda ne koristi *femur*, za
16 razliku od grudnih kostiju ili zubiju.

17 P: To je ono što sam htio utvrditi preko Vas. Dakle, ne koristite *femure*
18 koji su standardna procedura, oni tu koriste rebra?

19 O: Ne, ne. Ja ne kažem da su *femuri* prihvaćeni metod. Nije dovoljno
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 jasno, na temelju ovog što je Baraybar rekao da se metodologija može omogućiti
2 ništa više od - ne bih htjela reći nepreciznih, ali - nedirektnih komentara
3 vezanih za kosti koje je koristio ili nije koristio na određenim lokacijama, jer
4 je prihvatljivo da se koriste različiti ostaci sa različitih lokacija jer se
5 pokušava utvrditi postojanje zajedničkog elementa.

6 Sve je to prihvatljivo. Ali nije jasno u njegovoj istrazi kako je
7 povezao elemente i materijale koje smo razmatrali da bi se utvrdila dob, te kako
8 to potkrepljuje one elemente koji se koriste za utvrđivanje maksimalnog
9 /?minimalnog/ broja pojedinaca. Dakle, ta veza nije jasna u izvještaju, nije
10 jasno čovjeku koji je stručnjak kako on postiže te svoje rezultate.

11 P: Gospodin Baraybar možda to više razjašnjava u kasnijim izvještajima.
12 Želim skrenuti Vašu pažnju na njegov izvještaj iz januara 2004. To je P2477.
13 Konkretno, kako bismo mi mogli pratiti zajedno s Vama, mislim da ću prvo se
14 pozabaviti stranicom 03489058 /u engleskom transkriptu: "ERN 03489048"/. Tu se
15 govori o proceduri za MBP. Međutim, prije toga, doktore, da li imate još neka
16 mišljenja ili komentare, misli koje biste željeli iznijeti u vezi sa izvještajem
17 od 8. decembra 1999., do kojih ste došli ovdje?

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ja bih to sažela tako što bih rekla da postoji nedostatak jasnoće u
2 vezi s time kako se radi vezivanje između utvrđivanja dobi i izračunavanja MBP-
3 a. On opisuje zasebno ta dva procesa ali ih ne povezuje, osim što kaže da su
4 procjenjivani znatni dijelovi ostataka ili cijelih tijela, što s druge strane,
5 pak, znači da pitanje koje je ispitivač vršio se nije ticalo MBP-a.

6 P: Želio bih sad skrenuti Vašu pažnju na P2477, koji se nalazi na
7 ekranu.

8 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Moliću da vidimo stranicu 03489048. A
9 mislim da će nam i prethodna stranica trebati. Zapravo, mislim da na prethodnoj
10 stranici to počinje.

11 SVJEDOK: [simultani prevod] To se nastavlja na stranici koja je označena
12 sa 3048, a završava sa 049.

13 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

14 P: Hvala. Nakon što ste pregledali ovaj izvještaj, na temelju Vaših
15 iskustava, Vašeg obrazovanja, da li ste došli do mišljenja u vezi sa ovim
16 izvještajima, konkretno u vezi sa procedurom vezanom za MBP koja je bila
17 korištena, i šta možemo vidjeti u izvještaju iz januara 2004.?

18 O: Veći dio toga je ponavljanje onog što se i ranije dogodilo. Postoje
19 značajna poboljšanja u ovome izvještaju, utoliko što je on puno konkretniji u
20 vezi sa svakom lokacijom, kad je riječ o tome kojom metodologijom se koristio za
21 utvrđivanje MBP-a. Iako ima nekih nedostataka u vezi sa jasnoćom u tome kako je
22 napravljena povezanost između toga da se desni ili lijevi femur - a to se
23 uglavnom koristilo - veže sa spolom i dobi utvrđivanja pojedinaca.

24

25

26

27

28

29

30

1 Jer, kada se utvrđuje dob i spol koristimo izolirane elemente /kako je
2 prevedeno/. Međutim, preko MBP-a se pokušava taj koncept povezati sa samim
3 izoliranim elementima i napraviti procjena koliko ljudi se nalazi u toj jednoj
4 masi posmrtnih ostataka na različitim lokacijama. Ja Vam želim prokomentirati da
5 nije jasno, ili nije zapisao, kako je on došao do tih brojki.

6 P: Ta nejasnoća u njegovom izvještaju, ako mogu to tako reći - mislim da
7 smo o tome već govorili - mislim da ste ovako rekli: "U ovo se ne može čovjek
8 pouzdati jer nema dokaza da se to napravilo na primjeren ili neprimjeren način."
9 Da li je to dobar način formuliranja?

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Vanderpuye?

11 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Isti prigovor, ovo je sugestivno
12 pitanje.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću?

14 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Preformuliraću pitanje, iako mislim da
15 nije neophodno koristiti termine koje je Tužilaštvo iskoristilo. Ako baš mora da
16 to nije bilo svjesno reći, onda u redu /kako je prevedeno/. Ali mislim da samo
17 pitanje nije bilo sugestivno.

18 P: U svakom slučaju, kada je riječ o nedostatku jasnoća o kojem ste
19 govorili, kakav to učinak ima za jednog objektivnog, nezavisnog znanstvenika kao
20 što ste Vi, u procjenjivanju istinitosti i točnosti pouzdanosti zaključaka do
21 kojih je Baraybar došao u svom izvještaju iz januara 2004.?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Iako su individualne metode i predmeti razmatranja koje je razmatrao
2 prihvatljivi, izolovano gledano, u kombinaciji je nejasno kako je on postigao
3 vezu. On često koristi primjere da bi nešto razjasnio, što ima smisla ako se to
4 laicima prikazuje. Međutim, povezanost i kako se to izvlači iz onog što gleda je
5 nešto što se ne vidi.

6 P: A šta on zapravo razmatra tu?

7 O: On gleda na te pomiješane grobnice, naime taj koncept da postoje neki
8 pojedinci koji su u cijelosti očuvani, što je nešto što možemo s razumom
9 zaključiti u tim okolnostima, da su oni pomiješani sa nekim dijelovima koji su
10 disartikulirani. Dakle, istražiteljima to postavlja jedno pitanje - kako, dakle,
11 da se utvrdi koliko ukupno ljudi se nalazi u grobnici? Dakle, samo po sebi
12 uključivanje dobi nije neprihvatljiva metodologija, ali nije jasno kako je - bar
13 na način na koji je on to napisao - povezao izolirane ostatke koji su osnova za
14 MBP i one podatke koji se tiču spola i dobi, kako je to povezano u utvrđivanju
15 podataka.

16 P: Baraybar u svom izvještaju, na strani 4, kaže da se ista logika
17 koristi kod utvrđivanja spola, i u drugim dijelovima govori da je ista logika
18 korištena u utvrđivanju dobi. Molim Vas, recite koju logiku on tu koristi?

19 O: Logika koja se tiče MBP-a je sljedeća: nemoguće je imati manje od
20 broja ljudi koji su reprezentirani. Ako imate deset desnih *femura*, onda znači

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da se radi o deset osoba. On to proširuje i na koncept spola. Dakle, ako imamo
2 deset ženskih desnih femura i ako tvrdite da imate još pet muških onda se može
3 utvrditi koliki je ukupni broj muškaraca i žena /kako je prevedeno/. Dakle,
4 unošenje podataka o spolu kao načinu za razdvajanje koliko je tu pojedinaca i
5 utvrđivanje dodatno pouzdanosti procjene je nešto što samo po sebi nije
6 pogrešno, ali je nejasno.

7 P: Dakle, konačni rezultat korištenja ove metodologije, iako je to
8 nejasno u identificiranju ove logike koja je bila korištena za utvrđivanje dobi
9 i spola, kada kažete da je došlo do "povećavanja", da li se time zapravo
10 povećava broj potencijalnih leševa?

11 O: Ono što ja sugeriram... Što se potencijalno tu radi /?dešava/, pokazuje
12 se da postoji određena predrasuda na način da se mijenjaju rezultati. Dakle, u
13 ovom slučaju, kada se unose konkretne varijable moguće je da se takvo
14 iskrivljavanje odnosi na veći broj.

15 P: Ne želim da dalje se bavimo time, da budete negativni u odnosu na
16 gospodina Baraybara. Kada je riječ o većim brojkama, da li možete reći da li je
17 bilo razumno utvrđivati koji je bio minimalni broj pojedinaca, bilo u njegovom

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izvještaju 2004. ili u drugim izvještajima?

2 O: U izvještaju iz 2004. on ide korak dalje. On unosi novi element, novu
3 odrednicu - MMBP, dakle minimalno minimalni broj pojedinaca. On svakako nije
4 prva osoba koja je predložila takvu ideju; međutim, on tu unosi koncept
5 skrivenih, nevidljivih pojedinaca. Ono što on tu sugerira je da se njegovom
6 metodologijom uspjelo razaznati da postoje i neki pojedinci koji nisu bili
7 zahvaćeni proučavanjem. Dakle, ono što on tvrdi je da prebrajanjem kostiju u
8 ovim okolnostima nije dovoljno identificirati koji je minimalni broj pojedinaca,
9 da treba uključiti i broj pojedinačnih nevidljivih pojedinaca u procjenu. To bi
10 u našim znanstvenim krugovima bilo još manje prihvatljivo nego jednostavni MBP.

11 P: Dakle, MMBP, da li je to praksa koja se u širokoj mjeri koristi u
12 forenzičkoj antropologiji na terenu kada se utvrđuje minimalni broj pojedinaca
13 ili je to nešto što se prvi put pojavljuje u izvještaju iz januara 2004.?

14 O: Pa, ja ne tvrdim da je to on izmislio, drugi su se na to također
15 pozivali. Ponovo se sve svodi na logiku toga kako on iznosi svoj argument o tome
16 kako prebrojati takve pojedince. Primjenjivo je i prihvatljivo je identificirati
17 da postoji mogućnost da ljudi nisu pronađeni. Međutim, on tu pokušava taj broj
18 kvantificirati, a to je nešto s čime ja nisam zadovoljna.

19 P: U samom izvještaju, da li ste našli pokazatelje da je došlo do
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 reartikulacije dijelova tijela sa tijelima?

2 O: U kontekstu ovog izvještaja nisam vidjela pokazatelje o tome.

3 Međutim, izvještaj se samo bavi MBP-om, a ne reasocijacijom.

4 P: Kod utvrđivanja MBP-a ili MMBP-a, da li u nekom od drugih njegovih
5 izvještaja, da li se tamo bavi pitanjem reasocijacije, tj. reartikulacije?

6 O: Ne sjećam se konkretnog spominjanja ili nastojanja da se tako nešto
7 napravi. Ja sam surađivala sa Jose Pablom i znam da njegova metodologija često
8 to uključuje, međutim nisam vidjela izričito to napomenuto u izvještaju. To je
9 možda rezultat toga kako je on izvještaj sastavio, a ne situacije na terenu.

10 P: S obzirom da smo došli do perioda 2004., sada ćemo preći malo dalje
11 na izvještaj Deana Manninga, jednog od istražitelja Tužilaštva. Da li ste, za
12 vrijeme iskapanja u Čančarima i Liplji...

13 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se, hvala.

14 P: Dakle, kada ste bili uključeni u ta dva iskapanja vezana za područje
15 Srebrenice, koliko je znanstvenika bilo uključeno u te dvije ekshumacije ili
16 svaku pojedinačno?

17 O: Bio je jedan istražitelj, on nije znanstvenik. Glavni arheolog John
18 Sterenberg /fon./ - znanstvenik, ja kao osteolog. Ja sam imala jednog

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 diplomiranog studenta sa mnom, plus smo imali nekoliko lokalnih radnika koji su
2 pomagali ali koje ne bih stavila u kategoriju znanstvenika.

3 P: Da li se sjećate istražitelja Tužilaštva koji je bio prisutan tokom
4 ekshumacije?

5 O: Mike Hedley.

6 P: Mislim da ste ga identificirali -

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim vas, usporite.

8 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

9 P: Hvala. To je u Vašem izvještaju, samo me zanimalo da li ga se
10 sjećate.

11 Da pogledamo sljedeći dokument kojeg bih želio da zajednički pregledamo
12 danas. To je izvještaj Deana Manninga, 3D261, od 8. juna 2007. Čekamo, doktore,
13 da se taj izvještaj pojavi na ekranu, to je 3D261.

14 Doktore, tokom priprema i formuliranja Vaših stavova i mišljenja u vezi
15 sa materijalom koji ste pregledali, da li ste analizirali i ovaj izvještaj?

16 O: Da.

17 P: Koliko se sjećate, općenito recite, što je ovaj izvještaj? Ko ga je
18 napravio? Osim što je njegovo ime Dean Manning, da li znate koja je bila njegova
19 uloga?

20 O: Dean Manning je, koliko sam ja shvatila, bio istražitelj Međunarodnog
21 suda za bivšu Jugoslaviju. On je bio, čini mi se, na čelu tima. Ovo je sažetak
22 forenzičkih dokaza vezanih za masovne grobnice koji su bili poznati do tada, a
23 vezano za istragu o Srebrenici.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Prema Vašim iskustvima, da li ste viđali istražitelje koji su
2 koristili MBP?

3 O: Kad je riječ o Lipljama i Činčarima /?Čančarima/, ja sam konkretno
4 dobila pitanje, o tome me je pitao Mike Hedley, kako se stvara procjena MBP-a, i
5 mislim da je u kontekstu izvještaja on naveo koji je izvor te procjene i kako se
6 to radi.

7 P: Po Vašem mišljenju, tj. da li imate mišljenje da li je to što je
8 gospodin Hedley... da li je to što je on napravio, da li je to bio razuman
9 postupak?

10 O: Pa, to je uobičajena praksa, veoma prihvatljivo.

11 P: Vi ste pregledali izvještaj gospodina Manninga. Da li smatrate da je
12 bilo primjereno za gospodina Manninga da uvodi podatke o MBP-u, ali prije toga
13 recite da li ste Vi pogledali njegov životopis koji je priložen kao 2D541. Možda
14 se ne sjećate broja, naravno, ali ste njegov životopis pogledali?

15 O: Razumijem Vaše pitanje. Ne znam da li Vas mogu zamoliti da to
16 preformulirate.

17 P: Pa, učinit ću to, Vi smijete to od mene tražiti. Dean Manning je, kao
18 što znamo, bio istražitelj. Mi smo Vam pokazali njegov životopis koji nosi

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 oznaku 2D541. A ja Vas sada pitam da li imate bilo kakvo mišljenje, uz razumnu
2 znanstvenu sigurnost kao kriterij, da li je bilo primjereno da Dean Manning
3 uvodi podatke o MBP-u?

4 O: Nije bilo ništa neprimjereno u tome da istražitelj citira neki izvor,
5 znanstveni izvor kao... ako on ili ona odluče da u svoj izvještaj uključe MBP-ove,
6 to je primjereno i prihvatljivo ako se identificira izvor za izvještaj. Moje
7 mišljenje u ovoj situaciji je - što me čini pomalo nesigurnom u ono što je
8 rečeno - naime, to što Dean Manning ne govori o tome odakle dobija brojeve, jer
9 on ne navodi znanstvene izvještaje koje bi konkretno naveo odakle je dobio
10 brojke.

11 P: Prilikom razmatranja izvještaja i zaključaka do kojih je došao, da li
12 postoji razumni temelj za to kako je on došao do zaključaka vezanih za MBP?

13 O: Korištenje DNK kao izvora za stvaranje procjene MBP-a je nešto što je
14 primjereno. Moj prigovor ovom konkretnom izvještaju, ako postoji, je jedna
15 rečenica koja je unutra sadržana, koja prevazilazi - a to je isključivo moje
16 mišljenje - izlazi izvan odgovornosti i sposobnosti jednog istražitelja, jer on
17 tu daje jednu znanstvenu procjenu, a da nije pritom naveo nijedan znanstveni
18 izvještaj na temelju kojeg je procjenu napravio. A on antropološke izvore za MBP
19 /?zanemaruje/, on umjesto toga nam nudi DNK izvore.

20 P: A radi se o istražitelju koji nema znanstvenih iskustava, to je ono o
21 čemu nam želite reći? Da je on imao znanstvenih iskustava ili antropoloških

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 iskustava, da li bi Vaš stav bio isti?

2 O: Ulazite u ocjenjivanje toga šta nekog čini kvalificiranim za
3 procjenu. To što je neko magistrirao antropologiju, to ne znači... Dozvolite prvo
4 da vidim o kojoj se to rečenici radi.

5 P: To je ERN broj 06106456, na dnu trećeg paragrafa, ako se ne varam.

6 O: Ono što gospodin Manning navodi ovdje -

7 P: Samo trenutak, izvinite što Vas prekidam, da bismo i mi mogli
8 pratiti.

9 O: Samo sam to htjela pročitati.

10 P: To je stranica 2 od 23 strane izvještaja. Govori se o "broju
11 pojedinaca", masnim slovima, i ispod toga imamo četvrti paragraf, a nama treba
12 treći /kako je prevedeno/. Doktore, molim Vas, recite o kojoj rečenici ili
13 rečenicama ćete iznijeti mišljenje u vezi sa ovim izvještajem.

14 O: Riječ je o posljednjoj rečenici trećeg paragrafa: "Rezultati ove
15 analize DNK se koriste sa preferencom u odnosu na ranije korištene antropološke
16 procjene broja pojedinaca."

17 P: Postavit ću Vam ovo pitanje. Mislim da Vas razumijem ali, Vama kao
18 znanstveniku, šta ova rečenica znači?

19 O: To je samo njegova procjena.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Mislim da je potrebno da se ovo
2 pitanje razjasni. Sama rečenica se odnosi na zamjenu informacija u kontekstu
3 samog izvještaja koji je napravio gospodin Manning. Ne govori se o zamjeni
4 informacija u odnosu na znanstvene podatke na kojima je ovaj izvještaj zasnovan.
5 Mislim da bi kolega mogao bolje to razjasniti kada postavlja pitanje svjedoku.

6 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Pa, učinit ću šta mogu.

7 P: Čuli ste, doktore, šta je rekao moj kolega. Da li postoje pokazatelji
8 da se Dean Manning oslanjao na neke znanstvene podatke kada je došao do svojih
9 zaključaka o MBP-u?

10 O: Ako postoji neki izvještaj Komisije za nestala lica na koji se on
11 poziva, ja taj izvještaj nisam vidjela niti za njega znam. Ne želim sada
12 izlaziti izvan okvira onog što ste me pitali.

13 P: Ali ako taj izvještaj postoji, moj kolega će vam ga sigurno ponuditi
14 da ga pogledate kada Vas bude ispitivao. Ali s obzirom da niste vidjeli
15 izvještaj, recite, uz razumnu sumnju, kakvo je Vaše mišljenje u vezi sa ovim?

16 O: Uobičajeno je da istražitelj koristi znanstvene izvještaje kao izvore
17 informacija. Ako je svrha izvještaja da se sažme opća istraga koju taj izvještaj
18 objašnjava, bila bi uobičajena praksa da istražitelj navede iz kojih izvještaja
19 koristi materijale. Ono što mene ovdje zbunjuje je činjenica da se čini da je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gospodin Manning donio jednu znanstvenu odluku prema kojoj podatke o MBP-u
2 antropološkim putem treba zamijeniti njegovim tumačenjem analize DNK i brojeva
3 koji su na taj način dobiveni.

4 P: Zapravo, ako ste u pravu kako tumačite ovo što je on rekao, šta on
5 zapravo kaže da je dokazni materijal doktora Wrighta i gospodina Baraybara,
6 kakav to utjecaj ima na njihove izvještaje? On kaže da ima nešto bolje, što je
7 kvalitetnije, na šta bi se trebalo oslanjati?

8 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Ulažem prigovor, ovo je sugestivno
9 pitanje. Osim toga, koliko sam ja shvatio, gospodin Ostojić ako želi postaviti
10 to pitanje, trebao ga je postaviti gospodinu Manningu kada je on davao iskaz.
11 Mislim da nije na mjestu da ovaj svjedok nagađa o tome šta je gospodin Manning
12 mislio reći kada je sastavljao izvještaj.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojić?

14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da nije neophodno da odgovorim na
15 ovo šta sam ja mogao ili nisam mogao pitati gospodina Manninga. Mi smo mu
16 postavili cijeli niz pitanja, Vijeće to može ponovo pregledati. A ovdje imam
17 jednog svjedoka koji je kvalificiran da iznese mišljenje. Radi se o istražitelju
18 koji očito nije imao ni arheoloških ni forenzičkih ni patoloških saznanja ili
19 iskustava, koji donosi odluku u ime Tužilaštva da će zanemariti antropološke
20 dokaze. Ovaj antropolog pred nama može iznijeti mišljenje o tome zbog čega je

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 istražitelj trebao na određen način prići tome i mislim da je pitanje nešto na
2 što bismo trebali čuti odgovor.

3 G. VANEDRPUYE: [simultani prevod] Zahvaljujem se. Kao prvo, mislim da je
4 moj kolega prikazao pogrešno ono što je u spisu o tome kakva su iskustva
5 gospodina Manninga u vezi sa ekshumacijama. Kao drugo, u transkriptu na strani
6 19002 se u osnovi navodi šta je gospodin Manning uradio kada je pripremao
7 izvještaj. Konkretno, on kaže da je koristio podatke koje je dobio od
8 Međunarodne komisije za nestale osobe, što je temelj, srž pitanja koja su sad
9 postavljena ovom svjedoku.

10 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Sljedeći niz pitanja će se ticati upravo
11 te komisije jer to proizlazi odatle.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, pređite odmah na to.

13 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ali, svjedok ima mišljenje i o tome.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, onda možete pitati za mišljenje
15 usput.

16 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

17 P: Doktore, kakav je značaj, po Vašem mišljenju, s obzirom da ste
18 antropolog, kakve dokaze, tj. kako se antropološka znanost može koristiti u
19 procjenjivanju i utvrđivanju MBP-a? Da li je to značajan faktor ili beznačajan
20 faktor?

21 O: To je priznat izvor za rađenje procjena.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

- 1 P: Koliko je to dugo priznati izvor stvaranja procjena?
- 2 O: Kroz cijelu povijest antropologije se, u osnovi, oslanjamo na ovu
- 3 logiku koju koristi doktor Baraybar i u svojem izvještaju - na kojem imamo sedam
- 4 femura, mora da je tamo bilo najmanje sedam osoba.
- 5 P: Da li je to nešto što je široko priznato i pouzdano?
- 6 O: Da.
- 7 P: Gospodin Manning čini se da se udaljava od ranije korištenih
- 8 antropoloških znanstvenih procjena i prelazi na tzv. DNK analizu, bar se tako
- 9 čini?
- 10 O: Na temelju ovog što tu piše, da.
- 11 P: Da sada porazgovaramo o Međunarodnoj komisiji za nestale osobe -
- 12 MKNP. Da li imate bilo kakva iskustva u radu s tom institucijom?
- 13 O: Da.
- 14 P: Recite, u kojem svojstvu ste radili s njima i kada?
- 15 O: 2001. godine, ja sam pod ugovorom radila kao forenzički antropolog za
- 16 MKNP, pomažući u ekshumacijama zajednički sa Međunarodnim krivičnim sudom za
- 17 bivšu Jugoslaviju na lokalitetima Čančari 5 /u engleskom transkriptu: "Čančari
- 18 7"/ i Lipljani /u engleskom transkriptu: "Liplje 4"/.
- 19 P: Zna li koji su standardni postupci MKNP-a u to vrijeme?
- 20 O: Ja nisam u to vrijeme dobijala njihove primjerke standardnog
- 21 postupka, ali sam pročitala za ovo suđenje kako izgleda njihov standardni
- 22 postupak.
- 23 P: Mi smo Vam to dostavili, je li tako?
- 24 O: Da.
- 25 P: Da li znate kada su te standardne procedure bile formulirane i počele
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 se provoditi u MKNP-u, na temelju toga što ste pogledali dokument?

2 O: Ne mogu reći. Naime, veći dio njih nema svoj datum, što je
3 uobičajeno. To je standardna procedura za standardne procedure. Međutim, pošto
4 sam radila samo u MKNP-u tokom dva mjeseca 2001., ja ne mogu reći kako su oni
5 radili u drugim periodima.

6 P: Vaša temeljna analiza i stavovi i mišljenja koja ste iznijeli u vezi
7 sa identifikacijom baziranom na DNK koju je vršio MKNP može se naći u sekciji 1
8 Vašeg izvještaja, kao i u raznim paragrafima kao što su 1.2, 1.3, 1.4, itd.

9 O: Da.

10 P: Imamo još 15 minuta. Ne znam da li ćemo obuhvatiti u tom vremenu sve
11 ono što sam Vas htio ispitivati u vezi sa MKNP-om ali, kao prvo, molim Vas,
12 pokušajte mi objasniti da shvatim razliku između stupnja poklapanja i stupnja
13 prikupljanja.

14 O: Temeljna definicija tih koncepata, mislite?

15 /nedostaje simultani prevod/

16 O: Stupanj upoređivanja ili poklapanja je tvrdnja o omjeru dvije
17 populacije koja, kada se međusobno poklope ili usporede, vidi se u kojoj se
18 mjeri poklapaju /kako je prevedeno/.

19 Stopa skupljanja tiče se strategije uzimanja uzorka unutar populacije.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Dakle, prvo je utvrditi koja je populacija u pitanju, a kao drugo, utvrditi koji
2 protokol, sistem prikupljanja i metodologija se treba izvršiti da bi se utvrdilo
3 da li je vaša zbirka nešto što je reprezentativno za to stanovništvo.

4 P: Oprostite što će ovo biti sugestivno pitanje, ali pročitali ste dvije
5 stranice pisma gospodina Parsonsa iz MKNP?

6 O: Samo jednu stranicu.

7 P: Da li ste razmatrali - s obzirom na to da se gospodin Manning u svom
8 izvještaju oslanja na DNK materijale radije nego na antropološki dokazni
9 materijal - da li ste ikada dobili zvanični izvještaj o tome od MKNP?

10 O: Ne, to nisam dobila.

11 P: Dakle, jedino što imate je izvještaj doktora Parsonsa. Ja ne znam
12 tačno koji je datum, nemam ga tu kod sebe, ali mislim da se radilo o - evo, sada
13 znam datum - 30. novembar 2007. Dali je to tačan datum?

14 O: 30. novembar 2007.

15 P: Mislim da je to identificirano kao dokument 1D703, da bismo svi mogli
16 pratiti, ali ćemo se i detaljnije pozabaviti tim izvještajem kasnije. U svom
17 izvještaju govorite o fundamentalnoj ali ključnoj grešci u logici koja je
18 korištena da bi se napravila procijenjena brojka pojedinaca koji su nestali s
19 područja Srebrenice. Da li to vidite u svom izvještaju?

20 O: Da.

21 P: Recite nam, onda, zašto Vi smatrate da postoji fundamentalna pogreška
22 u toj logici? I objasnite mi još jednu stvar, da li tu mislite i na metodologiju

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i analizu, ili i na zaključak - možda to nisu zaključci izvještaja nego pisma?
2 Govorićemo kasnije o sadržaju toga, ovog pisma od Parsonsa od 30. novembra 2007.
3 godine.

4 O: Da stvari budu jasnije, izjava koju Vi spominjete u mom izvještaju
5 navodi izjavu Parsonsa ICMP-u, a ne Manningov izvještaj. Izjava koju je izdao
6 Parsons, tj. izjava ICMP-a o procijenjenim brojevima ili MKMP-a, i tu se izgleda
7 miješaju koncepti stupnja poklapanja i prikupljanja, i to onda utiče i na
8 konačni rezultat.

9 P: Dobro, govorićemo o tome, ali prvo da razumijem još jednu stvar. Vi
10 ste govorili o izjavi Parsonsa, a ne izvještaju Manninga, a Manning pak kaže da
11 su oni zapravo napustili antropološku znanstvenu analizu u svojim zaključcima i
12 išli na analizu DNK. Na koji onda to izvještaj Manning misli, ako ne na
13 izvještaj Parsonsa od 30. novembra 2007.?

14 G. VANEDRPUYE: [simultani prevod] Mislim da se u pitanju pogrešno navodi
15 dosadašnje svjedočenje. Dokument o kojem smo ranije govorili, gdje gospodin
16 Manning kaže da će antropologiju zamijeniti sa DNK, je sažetak, i to je rečeno u
17

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kontekstu sažetka. To znači da ono što stoji u sažetku je ta informacija, to je
2 nešto različito od izvještaja koji je ranije napravljen. Sada reći da je
3 gospodin Manning zamijenio ovu informaciju na znanstvenom nivou, mislim da
4 pogrešno karakterizira dosadašnje svjedočenje.

5 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Dobro, neka doktorica to razjasni. Ja ne
6 pokušavam to uopće pogrešno navesti, upravo zato smo i doveli ovu svjedokinju.

7 P: Pomozite nam, dajte nas provedite kroz sve ovo.

8 O: Pa sve je, zapravo, dosta jasno. Manningov izvještaj je 8. jun 2007.,
9 Parsonsov izvještaj je 30. novembar 2007., što znači da je Manningov izvještaj
10 napisan prije Parsonsovog.

11 P: Dobro, i na što se onda oslonio Manning kad je rekao to da preferira
12 DNK, a ne antropološku analizu koja je do tada rađena, godine 2007.?

13 O: Ne znam na koji izvještaj on misli. Nisam vidjela izvještaj na koji
14 on misli. MKNP je barem objavila svoje podatke u tabelarnom prikazu i to sam ja
15 vidjela, to se poklapa s tim događajem, ali nema konkretne izjave o tome šta on
16 zapravo govori. Očito je da to dolazi od MKNP-a, ali ne znam odakle mu brojevi,
17 i na temelju čega on može reći tu to što je rekao - da je onda bolje raditi DNK
18 nego antropološku analizu.

19 P: Da li je on identificirao to negdje u izvještaju? Mislim da nije.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Nisam to našla.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, gospodine Vanderpuye?

3 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da sada kolega
4 traži od svjedokinje da nagađa o tome. A mislim da je sasvim očito, pogotovo kad
5 gledamo što je rekao, na kojim mjestima u transkriptu gospodin Manning točno
6 kaže - evo, gledam to sada - strana 19002 /u engleskom transkriptu: "919002"/,
7 redak 14. Pitanje: "Kako ste došli do tog broja 4017, gospodine Manning?"
8 Odgovor: "Časni Sude, ja sam zapravo uzeo podatke od MKNP-a i onda, na osnovu
9 mog saznanja o grobovima, koordinatama i lokacijama, ja sam te brojke podijelio
10 po relevantnim grobnicama." Tako je on došao do tih podataka i to je izvor
11 njegovih podataka. Reći nešto suprotno znači pogrešno karakterizirati
12 svjedočenje.

13 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da je došlo do nesporazuma. Mi
14 jesmo rekli to da se on služio sirovim podacima. Ja sad samo pitam koji još
15 postoje podaci pored toga, je li to bio neki formalni izvještaj ili je to jedina
16 stvar koju mi sad ovdje vidimo, iako je to naravno bilo tek iza Manningovog
17 izvještaja od 30. novembra 2007. godine. Sada imamo samo jedno pismo od jedne
18 strane, doktora Parsonsa. I ja sada pokušavam suziti područje ispitivanja.
19 Doktorica Komar je pregledala i sirove podatke i time ćemo se vrlo skoro baviti.
20 Prema tome, ja mislim da mi ovdje nismo pogrešno karakterizirali svjedočenje ili
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 možda nisu dobro shvatili ono što pokušavamo reći.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možda to niste pogrešno
3 okarakterizirali, ali još uvijek mislim da je Vaše pitanje bilo nepotrebno,
4 imajući u vidu prethodni odgovor. Ona je počela govoriti: "Pa, ja ne znam koji
5 izvještaj on spominje, ja ga nisam vidjela," i onda direktno govori o MKNP-u, i
6 to je, koliko ona shvaća, izvor podataka. I onda kaže: "Ne znam odakle mu ti
7 podaci," a onda Vi nju pitate: "Da li ih on negdje u izvještaju identificira?"
8 itd.

9 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dobro, u redu.

10 P: Samo da to razjasnimo. Doktorice Komar, jeste li Vi pregledali sirove
11 podatke u tabelarnom prikazu koji ste dobili od MKNP-a?

12 O: Dobila sam više kompjuterskih tabela, i to su kopije njihovih
13 podataka.

14 P: I, kad pogledate sve te izjave i svo svjedočenje - nešto od toga
15 dolazi prije, a nešto poslije pisma iz novembra 2007. koje je napisao Parsons -
16 jeste li onda saznali postoje li neki formalni ili neformalni izvještaji MKNP-a
17 u vezi sa identifikacijom po DNK, a za pronalaženje MBP-a?

18 O: Sve što ja mogu reći je da ono što sam ja dobila su sirove tabele
19 podataka, jedna stranica pisma od Parsonsa, i mislim da ništa drugo nije došlo
20 od MKNP-a. Da, i naravno standardnu operativnu proceduru.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobro, time ćemo se još baviti. A sada da se vratimo onamo kamo smo
2 zapravo i išli, a to je da usporedimo stope poklapanja i stope prikupljanja. Vi,
3 u Vašem izvještaju, koristite izraz "reprezentativne stope". Kako se to poklapa
4 sa ovim stopama poklapanja i stopama prikupljanja? Tu sam malo zbunjen, morate
5 mi oprostiti.

6 O: Dobro. Izvještaj počinje time što on definira svoju stopu poklapanja.
7 To je sasvim prihvatljivo. I, on kaže: "Evo, od onih uzoraka koje imamo ove smo
8 uspjeli poklopiti sa drugima." To je sasvim u redu.

9 P: To je, znači, metoda kojom se on koristio?

10 O: Da, i to je u drugom paragrafu i tu nema nikakvih problema. No, onda
11 u trećem paragrafu kaže: "Ako pretpostavimo da...", i nakon toga navodi set
12 kriterija koji stoje u osnovi hipoteze koju onda on formulira. To je opet sasvim
13 znanstveno prihvatljivo. Možete uspostaviti svoje parametre i, dapače, morate i
14 navesti sve pretpostavke na kojima ste zasnovali vaše parametre. Međutim, ovdje
15 izgleda postoji jedan prijelaz sa razmatranja stope poklapanja na razmatranje
16 strategije reprezentacije uzimanja uzoraka, a da nije dao dovoljno podataka da
17 bi drugi mogli procijeniti kako je on napravio takav skok. Prema tome, postoji
18 jedna rupa između stope poklapanja i toga da se onda tvrdi da je to stopa
19 prikupljanja.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Nisam siguran da sam Vas baš sasvim dobro shvatio, to ćemo još
2 razraditi, ali molim da sada pogledamo 1D703 na ekranu. Znam da to sad imate
3 pred sobom. Ispričavam se, mislim da je to pod pečatom. Mogu li provjeriti?

4 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Časni Sude, ne čujem Vas.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li je to i dalje pod pečatom ili je
6 to ukinuto?

7 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Mislim da ne.

8 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dobro, onda to ne bi trebalo pustiti van
9 sudnice.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro, molim sekretara da se pobrine za
11 to.

12 [Pretnosno vijeće i sekretar se savjetuju]

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro, pokušat ćemo to riješiti, ali
14 isto tako kažemo i da 1D703 još nije uvršten u spis.

15 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Nije uvršten u spis?

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Bojim se da bi to moglo biti točno.

17 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dobro, pogledat ću još to. Možda da onda
18 samo kažemo koji je bio datum?

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pričekajte, da to ne bi imalo dva
20 različita broja. Čini mi se da je to netko drugi uvrstio u spis.

21 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Da, upravo tako.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] I to sa drugim brojem.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Da, mislim da je to P3005. Hvala.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] I to je pod pečatom, da. Budite
3 pažljivi.

4 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala.

5 P: Doktorice, jeste li prilikom pregledavanja dokaza u ovom predmetu
6 imali priliku da vidite dokument koji sam ja pogrešno zvao 1D703, a zapravo je
7 to P3005? Nosi datum 30. novembar 2007. godine, dolazi od doktora Parsonsa.

8 O: Da.

9 P: I Vi, u Vašem izvještaju, u prvom dijelu, analizirate, naglašavate
10 neka Vaša mišljenja o tome?

11 O: Da.

12 P: I upravo ste nam bili počeli objašnjavati metodologiju koja je tu
13 korištena, pa Vas molim sada da u samo ovih par preostalih minuta - jer sutra
14 ćemo se još baviti ovom temom, nešto detaljnije - da nam kažete neke stvari o
15 tome /nerazgovijetno/ i da, kada bolje shvaćamo kad govorite o stopama
16 poklapanja, stopama prikupljanja i reprezentaciji, što to sve skupa znači?

17 O: On je definirao svoju stopu poklapanja u drugom paragrafu, i to je
18 definirao tako da je uzeo broj pojedinačnih profila koji je ICMP uspio

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ekstradirati iz uzoraka koje su dobili. I onda to uspoređuje sa porodičnim
2 poklapanjima, odnosno zapravo pozitivnom identifikacijom nestalih. Prema tome,
3 on je uzeo 5.280 individualnih profila - to su, da tako kažem, DNK otisci
4 prstiju - to su fizički profili. Kad se uzmu uzorci pojača se DNK i uzme se
5 njezin potpis. I onda on to uspoređuje sa nečime što on zove "porodična
6 poklapanja", a to je zapravo identifikacija. Znači, identifikacija koja
7 proizlazi iz tih profila i uspoređivanja sa referentnim uzorcima koje su dali
8 članovi obitelji. Prema tome, on to radi na taj način i to je sasvim normalno i
9 dobro i tačno.

10 Međutim, konfuzija dolazi u sljedećem paragrafu. On tamo definira na
11 osnovu kojih pretpostavki on radi daljnje kalkulacije.

12 P: Ne želim Vas prekidati. Ostala nam je samo jedna minuta, ali recite
13 nam: Vi, u Vašem izvještaju, kažete da su njegove pretpostavke netočne?

14 O: Pa, to su pretpostavke. Problem leži u tome... treba se postaviti
15 pitanje može li neka pretpostavka na kraju učiniti da konačni zaključak bude
16 nevaljan. Da li je neka pretpostavka toliko upitna da bi, na kraju, zaključak
17 koji je izveden na osnovu te pretpostavke mogao biti nevaljan? Ja smatram,
18 imajući na umu njegove pretpostavke i njegovo korištenje stopa poklapanja
19 umjesto reprezentacije, da je zaključak do kojeg je on došao zapravo jedan
20 upitan zaključak.

21 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala. Mislim da možemo ovdje stati.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Nastavit ćemo sutra ujutro.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, gospodine Ostojić. Nastavljamo
3 s radom sutra ujutro u 9.00 sati.

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

5 ... Sjednica završena u 13.45h.

6 Nastavak zakazan za četvrtak,

7 24.07.2008., u 09.00h.

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30